

UiT Norges arktiske universitet

Institutt for teknologi og sikkerhet

Master Samfunnssikkerhet

Barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse

– en litteraturstudie

Masteroppgave i samfunnssikkerhet, SVF-3920, juni 2024

KANDIDATNR: 30

Antall ord: 18 246

SAMMENDRAG

Barn og unges deltakelse i kriminelle gjenger i Sverige har blitt et stadig økende problem, og grov vold og drap blant unge har nådd et rekordhøyt nivå. Barn og unge rekrutteres av kriminelle gjenger for å transportere, selge og oppbevare narkotika og våpen, delta i bedragerier og utføre vold. Gjengkriminalitet blant barn og unge er en voksende utfordring i flere områder i Sverige, og ytterligere tiltak er nødvendig for å få kontroll på problemet. Denne studien forsøker å bidra med kunnskap som kan belyse hvilke forhold som styrer motivasjon for gjengdeltakelse blant barn og unge. Studien er utført som en litteraturanalyse, hvor 12 utvalgte forskningsartikler utgjør datagrunnlaget for analysen og drøftingen. Studien tar utgangspunkt i to forskningsspørsmål. Forskningsspørsmål 1: *Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper?* Forskningsspørsmål 2: *Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer?* Forskningsspørsmålene skal bidra til å belyse problemstillingen: *Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?* Videre tar studien utgangspunkt i en hypotese om at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer. Studien konkluderer med at motivasjon for gjengdeltakelse påvirkes av hvilke risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer barn og unge eksponeres for, og dersom antall risikofaktorer overveier antall beskyttelsesfaktorer øker muligheten for gjengdeltakelse. Vi kan med andre ord bekrefte hypotesen om at barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer. Dette kan forklares ved at gjengenes egenskaper oppleves som attraktive dersom en utsettes for mange risikofaktorer, i motsetning til dersom en innehar mange beskyttelsesfaktorer. Motivasjon for gjengdeltakelse kan således forebygges ved å styrke aktuelle beskyttelsesfaktorer, og på denne måten redusere risikofaktorenes påvirkningskraft på sårbare barn og unge. Styrking av beskyttelsesfaktorer er dermed viktig for å forebygge gjengdeltakelse blant barn og unge.

FORORD

Jeg ønsker å rette en takk til min veileder Monika Gabriela Bartoszewicz som har hjulpet meg i prosessen med å skrive denne masteroppgaven. Takk for oppmuntrende ord, samt gode og konstruktive tilbakemeldinger som har hjulpet meg fremover når jeg har stått fast.

Jeg ønsker også å rette en spesiell takk til mine foreldre som alltid stiller opp med støttende ord, og som alltid har tro på meg. Sist, men ikke minst ønsker jeg å takke min tålmodige og støttende samboer Håkon Ørnsrud, som har hjulpet meg med tilbakemeldinger på teksten min, men også i form av støttende ord og oppmuntring under både oppturer og nedturer. Tusen takk for at du alltid stiller opp!

Tromsø, 31.05.2024

INNHALDSFORTEGNELSE

SAMMENDRAG	ii
FORORD.....	iii
1 Innledning.....	1
1.1 Bakgrunn	2
1.2 Problemformulering	2
1.3 Fremgangsmåte	3
1.4 Begrensninger.....	3
1.5 Oppgavens oppbygging.....	5
2 Teoretiske tilnærminger	6
2.1 Kriminelle grupper og nettverk.....	6
2.2 Risiko	7
2.2.1 Risikobegrepet.....	7
2.2.2 Sammenhengen mellom risiko- og beskyttelsesfaktorer.....	8
2.2.3 Risikofaktorer.....	9
2.2.4 Beskyttelsesfaktorer	10
2.3 Barn og unges attraksjon til kriminelle miljøer.....	10
2.3.1 Tilhørighet.....	11
2.3.2 Sikkerhet og beskyttelse.....	12
2.3.3 Identitet, respekt og status.....	12
2.3.4 Økonomiske fordeler og verdier	13
2.4 Forebygge rekruttering av barn og unge	13
2.4.1 Normative barrierer mot kriminalitet og vold	14
2.4.2 Avskrekking	15
2.4.3 Redusere fordeler med deltakelse i gjenger	15

2.5	Oppsummering av teoretiske tilnærminger	16
3	Metode.....	17
3.1	Forskningsdesign og strategi.....	17
3.2	Datamateriale	18
3.2.1	Sekundærdata	18
3.3	Litteraturstudie med systematisk tilnærming	18
3.3.1	Styrker med litteraturstudie.....	19
4	Litteratursøk	20
4.1	Fremgangsmåte for litteratursøk	20
4.2	Inklusjons og eksklusjonskriterier.....	21
4.3	Begrunnelse for inklusjons- og eksklusjonskriterier	22
4.4	Databaser.....	23
4.5	Søkeord og søkeoperatører.....	24
4.6	Søkestrategi	25
4.7	Flytskjema	25
4.8	Analyse av data	27
4.9	Kildekritikk	28
4.10	Validitet og reliabilitet	29
4.10.1	Studiens validitet.....	29
4.10.2	Studiens reliabilitet.....	29
4.11	Forskningsetiske hensyn og vurderinger.....	30
5	Resultater.....	32
5.1	Risikofaktorer.....	32
5.1.1	Individet	32
5.1.2	Familie.....	33
5.1.3	Jevnaldrende.....	34

5.1.4	Skole.....	35
5.1.5	Samfunnet.....	35
5.1.6	Risikofaktorenes påvirkning på gjengmedlemskap.....	35
5.2	Beskyttelsesfaktorer	36
5.3	Motivasjon.....	39
5.4	Oppsummering av resultater	41
5.4.1	Risikofaktorer.....	41
5.4.2	Beskyttelsesfaktorer	41
5.4.3	Motivasjon.....	41
6	Drøfting	43
6.1	Forskningsspørsmål 1: Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper?.....	43
6.1.1	Oppsummering FS 1.....	47
6.2	Forskningsspørsmål 2: Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer?.....	47
6.2.1	Oppsummering FS 2.....	50
6.3	Problemstilling: Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?.....	51
7	Konklusjon	53
7.1	Videre forskning.....	54
	Litteraturliste	55

FIGURER

FIGUR 1. HOLISTISK MODELL FOR RISIKO- OG BESKYTTELSESFAKTORER (REGJERINGEN, 2015).....	9
FIGUR 2. FLYTSKJEMA.....	26
FIGUR 3. RISIKO OG BESKYTTELSESFAKTORER FOR GJENGMEDLEMSKAP.....	51

TABELLER

TABELL 1 OVERSIKT OVER FORSKNINGSDESIGN	17
TABELL 2 INKLUSJONS- OG EKSKLUSJONSKRITERIER.....	21
TABELL 3. ANALYSE AV DATA	27
TABELL 4. BESKYTTELSESFAKTORER (LÖSEL OG FARRINGTON, 2012, S.18)	38
TABELL 5. MOTIVASJONER FOR DELTAKELSE I GRUPPE (LACHMANN, ROMAN & CAHILL, 2013, S.217).	39

1 Innledning

En 15 år gammel gutt blir skutt i hodet av en jevnaldrende på en sushirestaurant, i skogsområder blir tre tenåringer i 13-14-årsalderen funnet drept, og et annet sted skyter to 14-åringer seg gjennom en leilighetsdør med automatvåpen. Alle disse hendelsene skjedde i Stockholm i januar i 2023, og det antas at de er forbundet med den pågående gjengkrigen i Sverige (Nettavisen, 2024). Antallet barn og unge som rekrutteres inn i kriminelle nettverk i Sverige er stigende, og trenden viser at stadig yngre barn tilslutter seg de kriminelle gruppene og begår alvorlig kriminalitet (Brækstad og Kristensen, 2023). En rapport over aktive personer i kriminelle nettverk viser et antall på omkring 1700 personer under 18 år. Denne aldersgruppen utgjør dermed 13 prosent av personene som kan knyttes til kriminelle nettverk i Sverige (Polisen, 2024).

En rapport fra Brå (2023:13) viser at det ofte er barn som rekrutterer barn til kriminelle gjenger. Barn og ungdom i 15-20-årsalderen rekrutterer yngre barn i 12-15-årsalderen. De yngste barna brukes til å oppbevare, selge og transportere narkotika, utføre vold, frakte våpen og delta i bedragerier (Brå, 2023:13). I Sverige ser vi også en økning av hendelser hvor barn utfører grov vold, og en økning av tilfeller hvor barn utfører drap; rekordmange barn ble i 2023 tiltalt for drapsplaner, drapsforsøk og drap, og i aldersgruppen 15-17 år ble det tatt ut 84 tiltaler (Nettavisen, 2024). I tillegg var det 30 saker i samme periode hvor barn under den kriminelle lavalderen (14 år) var siktet (Nettavisen, 2024). Dette tyder på at gjengkriminalitet blant barn og unge er svært utbredt, og at det kreves ytterligere tiltak for å få kontroll på problemet.

Svenske myndigheter har over de siste årene innført en rekke tiltak i et forsøk på å bekjempe gjengkriminalitet, og snu den økende negative trenden i landet. Blant annet har regjeringen i Sverige innført et 34-punkts program for å bekjempe gjengkriminalitet, hvor hovedsatsningene i programmet er: krafttak mot narkotika, innsats mot kriminelle nettverk, økt satsing på politiet og kriminalitetsforebyggende tiltak (Meld. St. 34 (2020–2021), s.103). Programmet fokuserer i hovedsak på innsatser og straffetiltak som iverksettes etter skaden allerede er skjedd, fremfor tiltak rettet mot forhold som påvirker tilslutning til gjengene. I programmet er det med andre ord få tiltak som er rettet mot å forebygge forholdene som påvirker gjengdeltakelse. I utførelse av denne studien tar jeg utgangspunkt i en tanke om at det bør rettes mer oppmerksomhet mot hva som motiverer individer til å tilslutte seg kriminelle gjenger, og hvordan motivasjon for gjengdeltakelse kan reduseres.

1.1 Bakgrunn

Å forebygge rekruttering av barn og unge til kriminelle grupper er viktig for å beskytte deres rettigheter og sikkerhet. Barns rettigheter er fastsatt i FNs barnekonvensjon (1989), også kjent som Konvensjonen om barnets rettigheter. «*Konvensjonen gir alle barn og unge under 18 år rett til å ha en trygg og god oppvekst, uansett hvem de er og hvor de bor*» (Regjeringen, 2022). Barnekonvensjonen fastsetter blant annet at barn skal beskyttes mot narkotikarelaterte forbrytelser (Barnekonvensjonen, 1989, art.33) og at de har rett til å bli beskyttet mot utnyttelse og psykisk og fysisk mishandling (Barnekonvensjonen, 1989, art.19). Alle land i verden, utenom USA, har ratifisert FNs barnekonvensjon. Sverige ratifiserte konvensjonen 29.juni 1990, og har dermed forpliktet seg til å følge den (United Nations Treaty Collection, 1989). Barn og unge som har tilknytning til de kriminelle miljøene i Sverige er ofte tilknyttet til handlinger som narkotikasalg og vold. Med andre ord kan vi argumentere for at rettighetene og sikkerheten til sårbare barn og unge i Sverige ikke er tilstrekkelig beskyttet. Det er viktig å kartlegge hvilke faktorer som påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle miljøer, for å beskytte deres rettigheter og sikkerhet i henhold til FNs barnekonvensjon (1989). I utførelsen av denne studien arbeider jeg med utgangspunkt i en hypotese om at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer.

1.2 Problemformulering

Det kan tenkes at den økte tilslutningen til de kriminelle gjengene i Sverige henger sammen med at barn og unge opplever kriminelle miljøer som attraktive. Det er derfor nødvendig å undersøke hvilke forhold som gjør kriminelle miljøer attraktive, og som dermed øker barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse. På bakgrunn av dette er problemstilling formulert slik:

Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?

Avhandlingen er designet for å undersøke barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer, og hvordan risikofaktorer, push og pull faktorer og beskyttelsesfaktorer spiller en rolle for den økte tilslutningen til de kriminelle gjengene i Sverige. Kunnskap om rekruttering til kriminelle gjenger kan bidra i det forebyggende arbeidet mot kriminelle gjenger gjennom å kartlegge hvilke faktorer som gjør dem attraktive. Studien skal således danne et

kunnskapsgrunnlag for videre arbeid med forebygging av rekruttering av barn og unge til kriminelle miljøer i fremtiden.

Videre har studien to forskningsspørsmål som skal bidra til å belyse problemstillingen;

Forskningsspørsmål 1: *Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper?* **Forskningsspørsmål 2:** *Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer?*

1.3 Fremgangsmåte

I følge Aveyard (2018, s.9) er litteraturstudier viktig for å syntetisere forskning og informasjon om et bestemt emne. Dette arbeidet bidrar til å kartlegge hvilken kunnskap vi har, peke ut områder hvor vi mangler kunnskap og hvilke områder som har behov for mer forskning. På denne måten kan vi unngå at tidligere forskning gjentas, og at kunnskapene vi har tilegnet oss kan bygges videre på. Skilbrei (2023, s.78) sier at en gjennom å studere foreliggende litteratur om det valgte emnet kan vi identifisere, presentere og diskutere relevant datamateriale. Målet er å skape en oversikt over hvilke faktorer som gjør medlemskap i kriminelle gjenger attraktivt blant barn og unge, og dermed hvilke faktorer som gjør barn og unge sårbare og mottakelig for å la seg rekruttere til kriminelle grupper. Kunnskaper om hva som påvirker at barn og unge tilslutter seg til kriminelle miljøer og hvordan vi kan forebygge dette er nyttig for å sikre målrettet og effektivt arbeid med forebygging i fremtiden.

1.4 Begrensninger

På grunn av tidsrammen på 5 måneder for utførelse av studien var det begrenset med tid til å utføre søk. Jeg valgte derfor å gjennomføre en litteraturstudie med en systematisk tilnærming, fremfor å utføre en systematisk litteraturstudie hvor all relevant litteratur innenfor et felt analyseres (Aveyard, 2019). Den systematiske tilnærmingen redegjøres for i punkt 3.3.

Litteraturstudier kan være svært tidkrevende dersom datainnsamling ikke avgrenses tilstrekkelig i form av søkeord og filtrering av artikler. Et resultat kan være at en ender opp med store mengder informasjon som er uoversiktlig eller irrelevant for studiens problemformulering. Det er derfor viktig at søkene gjennomføres med en systematisk tilnærming og at søkeordene vurderes på en grundig måte for å filtrere ut informasjon som ikke er relevant. Litteraturen ble valgt ut basert på forhåndssatte kriterier som presenteres i punkt 4.2 og begrunnes i punkt 4.3. De forhåndsgitte kriteriene og

litteraturutvelgelsesprosessen kan ha ført til at enkelte rapporter og artikler med relevans for temaet ble ekskludert. For eksempel har utvalget av søkeord betydning for hvilke forskningsartikler som benyttes som datamateriale i denne studien. Det kan tenkes at annen forskning kan gi annen innsikt, som igjen kan bidra til nye vinklinger. Dersom relevante artikler har blitt utelatt kan dette være en begrensning for studien.

Studien fokuserer spesifikt på barn og unge. Med barn menes individer i aldersgruppen 0-17 år, mens unge viser til individer i aldersgruppen 18-20 år. Denne inndelingen tar utgangspunkt i hvordan aldersgruppene er delt inn i rapporten *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige* utarbeidet av Polisen (2024). Videre omhandler studien det som defineres som kriminelle gjenger. Denne studiens definisjon av kriminelle gjenger redegjøres for i punkt 2.1.

Studien fokuserer på faktorer som gjør kriminelle gjenger attraktive og som dermed påvirker motivasjon for gjengdeltakelse og økt rekruttering av barn og unge. Med attraktiv menes de forhold som oppleves som positive egenskaper med gjengdeltakelse (Decker, Pyrooz & Densley, 2022, s.108). Forhold for attraksjon forklares nærmere i punkt 2.3. Studien vil ikke ta for seg spesifikke tilfeller eller hendelser av rekruttering eller forebygging, men vil ha en overordnet tilnærming til hva som motiverer barn og unge til å tilslutte seg gjenger. Avgrensningen gjøres på bakgrunn av relevans for problemformulering.

En annen begrensning med studien er at det utelukkende benyttes offentlig publiserte artikler. I følge Aveyard (2019, s.10) kan det påvirke resultatet av analysen dersom det bare anvendes offentlig publisert data. Dette skyldes at dokumenter som inneholder ugunstig informasjon eller negative resultatet i enkelte tilfeller ikke publiseres, og at det på motsatt side er større sannsynlighet for at gunstig informasjon publiseres (Aveyard, 2019, s.10).

Publikasjonsskjevheten kan dermed påvirke litteraturanalsens resultater.

Studien kan også være begrenset av at forfatter av forskningsartiklene og leseren har ulike bakgrunner og kunnskaper om fenomenet som studeres. Ulike bakgrunnskunnskaper kan føre til at informasjon tolkes på en annen måte enn det som var ment av forskeren, dette kan føre til at data fremstilles feilaktig i ny forskning. Videre kan gjenbruk av data fra tidligere forskning være et metodisk problem fordi datamaterialet ble valgt ut for å besvare et spesifikt forskningsspørsmål, hvilket betyr at mesteparten av datamaterialet er utelatt (Skilbrei, 2023,

s.77). Dette er noe jeg har vært bevist på i forskningsprosessen, men som likevel kan være en begrensning for studien.

Jeg har i utførelsen av denne studien benyttet meg av forskningsartikler som er skrevet på engelsk. Artiklene har dermed vært gjenstand for oversetting, noe som kan ha ført til feiltolkninger av forskerens budskap eller ukorrekt oversetting. Feiltolkninger kan dermed påvirke studiens resultater, og således opptre som en begrensning for studien.

1.5 Oppgavens oppbygging

Avhandlingen er delt inn i syv kapitler. I kapittel 2 presenteres det teoretiske rammeverket for denne studien, herunder teori om kriminelle nettverk, risiko og risikofaktorer, push- og pull faktorer, beskyttelsesfaktorer, attraksjon og forebygging. I kapittel 3 presenteres litteraturanalyse som valgt forskningsmetode, og i kapittel 4 redegjøres det for fremgangsmåten for litteraturanalysen. Kapittel 5 presenterer resultatet fra litteraturanalysen, og i kapittel 6 diskuteres resultatene opp mot det teoretiske rammeverket for avhandlingen. Avslutningsvis, i kapittel 7 presenteres en oppsummering og en konklusjon, samt veien videre for forskning innenfor temaet gjengmedlemskap blant barn og unge.

2 Teoretiske tilnærminger

I dette kapitlet presenteres det teoretiske rammeverket for oppgaven. Teorier bidrar til å styre forskningsinteressen og på denne måten gi retning for problemformuleringen. Videre er teori viktig for hvordan jeg tilnærmer meg og tolker de empiriske funnene, samtidig som det også danner grunnlag for analysen. Teori bidrar således til å knytte ting sammen (Halvorsen, 2008, s.73). Johannesen et al. (2016) trekker frem at teoretiske tilnærminger og perspektiver bidrar til å rette fokuset mot spesifikke fagområder innenfor et felt. De teoretiske tilnærmingene bidrar dermed til å avgrense utvalget fra datamaterialet, og fremheve viktige aspekter ved empirien.

I denne litteraturstudien undersøker jeg hvilke faktorer som kan påvirke at barn og unge lar seg rekruttere inn i kriminelle miljøer i Sverige, med fokus på hva som gjør de kriminelle miljøene attraktive. Dette er relevant å studere fordi de kriminelle nettverkene vokser (Polisen, 2024). Det teoretiske rammeverket for studien baserer seg på noen aspekter ved barn og unges attraksjon til kriminelle gjenger; risikofaktorer, beskyttelsesfaktorer, push og pull faktorer, rekruttering og forebygging. Det presenteres først en redegjørelse for kriminelle grupper og nettverk før de resterende tilnærmingene presenteres i de påfølgende delkapitlene. En oppsummering av teorien presenteres avslutningsvis i kapitlet.

2.1 Kriminelle grupper og nettverk

For å forstå hva kriminelle nettverk er vil jeg først beskrive dette fenomenet. Kriminelle nettverk kan defineres som «...*alla samarbeten inom ramen för vad som bedöms utgöra organiserad brottslighet på lokal, nationell eller internationell nivå*» (Polisen, 2024, s.2). Kriminelle nettverk kan også brukes som et «... *samlebegrep på miljøer, gjenger, grupperinger eller individer som er knyttet sammen gjennom kriminalitet*» (Meld. St. 34 (2020–2021), s.97). De kriminelle nettverkene kan være ustrukturert og strukturert, og de kan være organisert og uorganisert. Begrepet kriminelle nettverk omtales som en paraplybetegnelse som omfavner alt fra kriminelle ungdomsgrupper til organiserte kriminelle. (Meld. St. 34 (2020–2021), s.97). Videre er det gjerne en norm i gjengmiljøer å støtte og verdsette kriminelle handlinger og bruk av vold (Bjørge, 2016, s.79). Kriminelle grupper og nettverk kan ut fra de ovennevnte definisjonene brukes om en samling av individer som deltar i organiserte grupper hvor det bedrives grov kriminalitet, og hvor de utvikler en aksept og vilje til å utøve vold og kriminelle handlinger på vegne av fellesskapet.

Gjengmedlemmer er statusorienterte og opplevelsen av å være respektert, eller fryktet, verdsettes høyt. Behovet for respekt fører videre til en økt sensitivitet for opplevelser av fornærmelse og tillitsbrudd. Fornærmelser og tillitsbrudd krever respons for å unngå tap av respekt, og dette er en av driverne for vold og konflikter i kriminelle miljøer (Bjørger, 2016, s.80). Voldshandlinger utført av kriminelle har negative konsekvenser for samfunnet. Hendelser som skyteepisoder, vold og trusler i de kriminelle miljøene er blant faktorene som bidrar til å skape utrygghet i den øvrige befolkningen (Meld. St. 34 (2020–2021), s.98). For å beskytte barn og unges sikkerhet og øke trygghetsfølelsen i det øvrige samfunnet, må rekruttering av barn og unge til kriminelle grupper forebygges.

Rekruttering handler om å styrke en gruppe gjennom å få tilvekst og øke antall individer i et fellesskap, dette gjøres gjennom en rekrutteringsprosess. Rekrutteringsprosessen refererer til hvordan individer i kriminelle nettverk tilnærmer seg barn og unge for å verve dem til kriminelle grupper. Ifølge Bjørger (2015, s.81) er barn og unge som rekrutteres utsatt for en rekke risiko- og sårbarhetsfaktorer, hvilket gjør dem mer mottakelig for å delta i kriminelle gjenger. Slike sårbarheter kan for eksempel komme av traumer, mobbing, krig, aggresjonsproblemer, psykologiske problemer, ran og trusler. Sårbarhetsfaktorene i kombinasjon med at barn og unge opplever kriminelle gjenger som attraktive kan føre til at de søker seg mot kriminelle miljøer. Forebygging av rekruttering henger sammen med hva som gjør de kriminelle miljøene attraktive, og som dermed øker risikoen for at barn og unge tilslutter seg kriminelle miljøer. I neste avsnitt beskrives derfor risikoaspektet ved rekruttering.

2.2 Risiko

Hensikten med å inkludere risikobegrepet er å presentere hvilken definisjon og oppfatning av risiko som ligger til grunn i utførelsen av denne studien. Deretter presenteres risiko- og beskyttelsesfaktorer. Risikofaktorene er viktig for å forstå hvilke faktorer som påvirker at sårbare barn og unge opplever kriminelle miljøer som attraktive og dermed lar seg rekruttere. Beskyttelsesfaktorer er relevante fordi de kan bidra til å redusere risikoen for at barn og unge rekrutteres inn i kriminelle miljøer, og er dermed viktig i det forebyggende arbeidet.

2.2.1 Risikobegrepet

Det finnes mange ulike definisjoner på risiko, og det er ikke enighet blant forskere om én felles definisjon. I denne studien har jeg valgt å benytte meg av Aven og Renn (2009, sitert i Kjellén og Albrechtsen, 2017, s.339) sin definisjon av risiko “...*uncertainty about the*

occurrence of incidents and their consequences on an activity with respect to something that humans value.”. Denne definisjonen på risiko trekker frem både usikkerhet og konsekvens, hvilket er to viktige aspekter ved risikobegrepet som er nødvendig for å besvare studiens problemstilling. Videre inkluderer definisjonen også verdier, altså noe mennesker verdsetter. Denne definisjonen anses som relevant for denne studien fordi usikkerhet, konsekvenser og verdier er begreper som kan knyttes tett opp mot problemstillingen. Usikkerhet kan ses på som sannsynlighet, og konsekvenser kan knyttes opp mot alvorlighetsgrad. I denne studien kan vi se på risiko som sannsynligheten for å bli rekruttert og tilslutte seg til kriminelle gjenger, og i hvilken alvorlighetsgrad og konsekvenser det vil ha for menneskelige verdier. De menneskelige verdiene er forstått som trygghet, frihet, omsorg, respekt, engasjement, empati og åpenhet. Unge mennesker som ender opp i gjengmiljøer har gjerne få beskyttelsesfaktorer samtidig som de er eksponert for en rekke risikofaktorer, dette skyldes at eksponering for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer øker risikoen for tilslutning kriminelle miljøer (Bjørgero, 2016, s.71). I neste avsnitt illustreres sammenhengen mellom risiko- og beskyttelsesfaktorer.

2.2.2 Sammenhengen mellom risiko- og beskyttelsesfaktorer

Sannsynligheten for at barn og unge rekrutteres til kriminelle grupper og nettverk kan reduseres gjennom å redusere risikofaktorer og styrke beskyttelsesfaktorer (Meld. St. 34 (2020–2021), s.52). Den holistiske modellen (figur 1) illustrer risiko- og beskyttelsesfaktorene på ulike nivåer og samspillet mellom dem. Modellen består av fire sirkler, hvor hver sirkel tilsvarer et nivå. På det innerste nivået finner vi individet. På neste nivå beskrives relasjonelle faktorer, og de relasjonelle faktorene omkranser individnivået. På tredje nivå finner vi samfunnet. Samfunnsnivået inkluderer de to første nivåene. Samfunnsnivået viser til sosiale strukturer og formelle og uformelle institusjoner. Det kan være sosiale nettverk, arbeidsliv og utdanning. På det fjerde, og siste, nivået finner vi det strukturelle nivået, det kan eksempelvis være større kulturelle forklaringer. Det strukturelle nivået omfavner alle de øvrige nivåene. Risiko- og beskyttelsesfaktorene finnes på alle nivåene (Regjeringen, 2015).

Figur 1. Holistisk modell for risiko- og beskyttelsesfaktorer (Regjeringen, 2015)

Den holistiske modellen og dens nivåinndelinger legges til grunn for tilnærmingen til risiko- og beskyttelsesfaktorer videre i utførelse av denne studien. I de påfølgende avsnittene forklares risiko- og beskyttelsesfaktorene nærmere.

2.2.3 Risikofaktorer

Risikofaktorer er forhold som øker risikoen for en uheldig utvikling eller utvikling av vansker (Aven, Røed & Wiencke, 2017; Kvello, 2015). I følge Justis- og beredskapsdepartementet (2013) kan risikofaktorene opptre på flere ulike nivåer, og vi kan skille mellom strukturelle (miljø) faktorer og individuelle (individ) faktorer. «Risikofaktorene for å bli med i en gjeng, er videre en kombinasjon av strukturelle faktorer slik som fattigdom, arbeidsledighet og nabolag, og individuelle faktorer slik som familiesituasjon og personlige problemer» (Meld. St. 34 (2020–2021), s.98). Det strukturelle nivået omhandler de utenforliggende faktorene i samfunnet; skole, nærmiljø, bomiljø, barnehage, arbeidsmiljø, sosialt nettverk, familie og venner (Justis- og beredskapsdepartementet, 2013).

Risikofaktorene er tett knyttet opp mot push- og pull faktorer. Push faktorer er negative omstendigheter og hendelser som gjør det ubehagelig å forbli i et bestemt sosialt miljø. Motivasjonen som ligger bak push faktorer er således å komme seg vekk fra det sosiale miljøet (Bjørgo, 2016, s.234). Push faktorene kan defineres som de faktorene som påvirker at barn og unge drives ut av et normalt samfunnsmiljø og inn i kriminelle miljøer (Bjørgo, 2016, s.75). Eksempler på push faktorer kan være segregering, mobbing, marginalisering, diskriminering og dårlig økonomi (Meld. St. 34 (2020–2021), s.98). Pull faktorer er de faktorene som gjør at kriminelle gjenger oppleves som attraktive og tiltrekkende for barn og unge (Bjørgo, 2016, s.75). Forhold som kan påvirke barn og unges attraksjon til kriminelle miljøer forklares nærmere i punkt 2.3.

2.2.4 Beskyttelsesfaktorer

På motsatt side av risikofaktorene finner vi beskyttelsesfaktorene, dette er forhold som reduserer risikoen for å utvikle problemer (Aven et al., 2017; Kvello, 2015).

Beskyttelsesfaktorer finnes på ulike nivå, det kan være; opplevelse av mestring i barnehage og skole, vennskap, fritidsaktiviteter som oppleves meningsfylt, trygghet i nærmiljøet og en oppvekst med trygge og støttende voksenrelasjoner (Aven et al., 2017). Andre faktorer som kan virke beskyttende er sosioøkonomiske faktorer som arbeid og utdanning (Meld. St. 34 (2020–2021), s.52). Når det er få beskyttelsesfaktorer samtidig som flere risikofaktorer er til stede er det fare for negativ utvikling (Meld. St. 34 (2020–2021), s.52). Det må også nevnes at risikofaktorer kan være til stede uten at kriminalitet begås, men at tilstedeværelsen av risikofaktorene kan muliggjøre negativ utvikling og tilslutning til kriminelle gjenger. I forebyggende arbeid med risikogrupper bør derfor beskyttelsesfaktorene styrkes for å redusere risikoen for uheldig utvikling. Risikoen for at barn og unge rekrutteres til kriminelle grupper kan med andre ord reduseres ved å styrke beskyttelsesfaktorene (Meld. St. 34 (2020–2021), s.52). Beskyttelsesfaktorene henger dermed tett sammen med årsakene til at barn og unge opplever kriminelle grupper som attraktive. Barn og unges attraksjon til kriminelle miljøer forklares nærmere i neste avsnitt.

2.3 Barn og unges attraksjon til kriminelle miljøer

Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.107) sier at å kartlegge hvorfor individer blir medlem i gjenger er komplekst, fordi motivasjonen som ligger bak er individuell. Videre sier de at årsakene til hvorfor individer blir medlem i gjenger kan skyldes både push og pull faktorer. Vi kan skille mellom forhold som «drar» individer mot et kriminelt miljø, og forhold som «dytter» individer inn i et kriminelt miljø. Forholdene som drar individene inn i kriminelle gjenger handler om attraksjon (pull faktorene). Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.107-108) forklarer attraksjon slik; *“Young people who are pulled into membership join their gang because of the attractions it offers them—the promise or expectation of friendship, opportunities to make money, or the ability to provide something for the neighborhood.”*. Det er med andre ord en forventning om et positivt utkom, eller personlig vinning, som drar individer mot kriminelle gjenger.

Kategoriene som presenteres i Wortley og Tanner (2008, s.198) og Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.107) inneholder mange av de samme årsakene til gjengmedlemskap. Wortley og Tanner (2008, s.198) deler årsakene til gjengmedlemskap inn i seks kategorier;

(1) Påvirkning fra familie, nabolag og jevnaldrende; (2) Beskyttelse; (3) Vennskap og støtte; (4) Respekt og status; (5) Penger; og (6) Oppfatning av sosial urettferdighet. Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.107) deler årsakene inn i fem kategorier; (1) Påvirkning fra familie og jevnaldrende; (2) Beskyttelse; (3) Penger og materielle goder; (4) Tilhørighet, spenning og status; (5) Andre grunner. Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.108) sier at årsakene består av forhold som kan knyttes til både push og pull faktorer. Push faktorer som påvirker gjengmedlemskap handler primært om å bli dyttet inn i kriminelle miljøer i frykt for konsekvenser dersom en ikke deltar. Dette står i motsetning til attraksjon, som handler om å bli dratt mot de positive egenskapene med gjengdeltakelse. Kategoriene som benyttes i denne avhandlingen er en sammenfatning av Wortley og Tanner (2008, s.198) og Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.107). Det er fire kategorier som således kan knyttes til forhold som gjør gjengmedlemskap attraktivt; (1) Tilhørighet; (2) Sikkerhet og beskyttelse; (3) Identitet, respekt og status; (4) Økonomiske fordeler og verdier. Kategoriene forklares nærmere i de påfølgende delkapitlene.

2.3.1 Tilhørighet

Vennskap, trygghet og tilhørighet er viktige behov for barn og unge (Meld. St. 34 (2020-2021), s.47). Barn og unge som mangler tilhørighet kan tiltrekkes til kriminelle gjenger i søken om å ta del i et fellesskap (Meld. St. 34 (2020-2021), s. 99). Opplevelser av å mangle tilhørighet kan oppstå på bakgrunn av økonomiske faktorer, eller ved at samfunnet og familie ikke tilbyr barn og unge det de trenger for å føle tilhørighet til fellesskapet. Det kan for eksempel være manglende anerkjennelse fra skole, familie og fritidsaktiviteter (Meld. St. 34 (2020-2021), s.99). Marginalisering er ifølge en rapport utarbeidet av Lidén og Sandbæk (2009, s.10) en av de viktigste årsakene til at ungdom tilslutter seg kriminelle grupper, fordi marginalisering distanserer barn og unge fra sosiale fellesskap. Dette er i tråd med Skardhamar (2017, s.92) som sier at ungdom som klarer seg dårlig i skolesammenheng vil ha større sannsynlighet for å søke mot grupper med personer som har tilsvarende problemer. Barn og unge som faller utenfor søker seg dermed mot andre fellesskap, og på denne måten havner de lettere i kriminelle miljøer. Å delta i gjenger vil således virke som en rask og enkel løsning på problemet, fordi å begå kriminalitet i fellesskap styrker en følelse av tilhørighet og samhold (Meld. St. 34 (2020-2021), s. 47). Videre bidrar kriminelle gruppers bruk av symbolske og kulturelle uttrykk også til å styrke følelsen av gruppetilhørighet (Meld. St. 34 (2020-2021), s. 97; Lidén & Sandbæk, 2009, s.51). Symbolske og kulturelle uttrykk som ofte

benyttes av ungdom i kriminelle miljøer kan ifølge Van Gemert, Lien og Peterson (2008, s.8) være bruk av språk, tatoveringer, håndsignaler og farger.

2.3.2 Sikkerhet og beskyttelse

En annen motivasjon for å delta i gjenger kan være at barn og unge søker beskyttelse og sikkerhet i fravær av annen støtte og beskyttelse (Bjørgero, 2016, s.77; Wortley og Tanner, 2008, s.199). Dette gjelder spesielt sårbare ungdommer som har blitt utsatt for ran, vold eller mobbing i oppveksten, og som ikke får den beskyttelsen de trenger fra samfunnsinstitusjoner (Bjørgero, 2016, s.77). Ifølge Bjørgero (2016, s.94) er det et paradoks at mange unge søker beskyttelse fra vold ved å tilslutte seg til kriminelle gjenger, på tross av at dette er et av de minst sikre miljøene å være en del av. Det er med andre ord en illusjon at medlemskap i kriminelle gjenger kan tilby sikkerhet og beskyttelse, ettersom det tvert imot kan være større sjanse for å bli utsatt for vold ved å være gjengmedlem. I det forebyggende arbeidet er det viktig å eliminere denne illusjonen om at gjenger tilbyr trygghet (Bjørgero, 2016, s.94).

2.3.3 Identitet, respekt og status

Ifølge Bjørgero (2016, s.93) er identitet, status og rykte blant de viktigste faktorene for at barn og unge deltar i kriminelle gjenger. Gjengdeltakelse og kriminelle inntekter kan gi en følelse av å *være* noe (Bjørgero, 2015, s.85). Med dette menes at barn og unge kan få en følelse av betydning. Wortley og Tanner (2008, s.200-201) sier at gjengmedlemmer ofte liker respekten og makten de får når de blir fryktet på grunn av ryktet sitt. Respekt og status tilegnes gjennom å utføre kriminelle handlinger, som for eksempel ved å utføre et ran. Bjørgero (2016, s. 79) påpeker at respekten, eller frykten kommer av at andre gjengmedlemmer oppfatter den som utfører ranet som modig eller fryktløs. Å få respekt og ære har betydning for gjengmedlemmets posisjon i gjengen, og for gjengens rykte ovenfor andre grupper (Lidén & Sandbæk, 2009, s.58). Potensiale for rekruttering av ungdom vil også stige dersom gjengen har et sterkt renommé (Meld. St. 34 (2020-2021), s.104).

I følge Wortley og Tanner (2008, s.200-201) er det i tillegg andre goder som følger med å være gjengmedlem. Blant annet opplever gjengmedlemmer at makt og respekt kan gi seksuelle fordeler. De sier at de seksuelle fordelene er et resultat av beundring fra jenter som opptrer som «groupies» og som tiltrekkes av «bad boys». Seksuelle erobringer og oppmerksomhet kan således oppleves som en positiv egenskap med kriminelle gjenger.

2.3.4 Økonomiske fordeler og verdier

Ifølge Wortley og Tanner (2008, s.201) ser mange gjengmedlemmer på deltakelse i kriminelle miljøer som en mulighet for å tjene penger. Kriminelle grupper er som regel profittmotivert, hvilket betyr at de bedriver ulovlige aktiviteter som narkotikakriminalitet, utpressing og smugling for økonomisk vinning (Brå, 2023: 13). I et samfunn hvor utdanning og ferdigheter verdsettes høyt vil det være vanskelig for unge med sosioøkonomiske utfordringer å lykkes. Språkbarrierer, fattigdom og sosial marginalisering kan eksempelvis føre til utfordringer med å lykkes i det ordinære skolesystemet og i arbeidsmarkedet. Slike utfordringer kan føre til at barn og unge trekkes mot enklere alternativer for å tjene penger (Bjørgero, 2016, s.75).

Videre kan unge som har venner, søsken eller andre slektninger i gjengmiljøer få innsyn og kunnskap om å tjene raske penger som medlem i kriminelle gjenger, og medlemskapet oppleves dermed som attraktivt (Bjørgero, 2016, s.75). I tillegg kan lederskikkelser som omgir seg med dyre gjenstander virke motiverende (Meld. St. 34 (2020-2021), s.104). Verdier kan også oppstå i form av status, kameratskap, makt og tilgang på ulovlige stoffer (Bjørgero, 2016, s.93). Raske penger og ulike former for verdier kan oppleves som attraktivt for barn og unge, og dermed bidra til at de tilslutter seg til kriminelle miljøer.

2.4 Forebygge rekruttering av barn og unge

Forebygging av rekruttering til kriminelle gjenger handler i stor grad om å kartlegge hva som gjør de kriminelle miljøene attraktive. Definisjonen av forebygging som legges til grunn for denne studien er; *«alt som gjøres for å skape gode og trygge lokalsamfunn, til innsats som spesielt retter seg mot å begrense, stanse eller snu en negativ utvikling.»*

(Kunnskapsdepartementet, 2007, s.3). Forebygging kan både handle om å snu en negativ utvikling og å tilrettelegge for en positiv utvikling (Kunnskapsdepartementet, 2007). Bjørgero (2015, s.84) beskriver forebyggingsmekanismen slik *«... å redusere risiko- og sårbarhetsfaktorer og styrke beskyttelsesfaktorene, slik at ungdom blir mindre tilbøyelige til å søke inn i kriminelle gjenger og miljøer»*. Forebygging brukes i denne avhandlingen om å snu den negative utviklingen hvor barn og unge i økende grad rekrutteres til kriminelle gjenger i Sverige. Målet er således å gjøre de kriminelle gjengene mindre attraktive blant barn og unge, slik at motivasjon for å delta i kriminelle miljøer reduseres.

Ifølge Bjørgero (2015, s.84) er det ingen mirakelkur som kan forebygge rekruttering til kriminelle miljøer. Bakgrunn og motivasjon må tas i betraktning i utviklingen av effektive forebyggende tiltak (Bjørgero, 2016, s.75). For eksempel vil tiltak som kan hjelpe sårbare unge

til en vellykket skolegang, og videre til gode jobbmuligheter, bidra til å forebygge pullfaktorer (Bjørgo, 2016, s.75).

Ifølge Bjørgo (2016, s.78) kan vi dele aktører som spiller viktige roller i forebygging inn i to kategorier; universal (primær) forebygging og selektiv (sekundær) forebygging. De aktørene som er viktig i den primære forebyggingen er skoler, frivillige organisasjoner, foreldre, søsken og religiøse grupper. Videre sier han at dette er aktører som skal sørge for at barn og unge får et godt liv og er godt integrert i samfunnet. Aktører i sekundær forebygging har viktige roller dersom barn og unge utvikler problemer. Det kan være ungdoms psykiatriske institusjoner, frivillige gatearbeidere, politiet, barnevern, rettssystemet og rettsorganisasjoner. Med andre ord er dette aktører som skal bidra med å hjelpe unge ut av problemer. Det kan være gjennom å tilby hjelp til unge gjengmedlemmer som ønsker å komme seg ut av gjengmiljøene og endre livsstil.

Videre i de neste avsnittene beskrives tre utvalgte strategier som kan benyttes i forebyggende arbeid mot rekruttering av barn og unge til kriminelle miljøer. Strategiene tar utgangspunkt i Bjørgo (2016, s.79-96). Strategiene handler om bygging av normative barrierer mot kriminalitet og vold, avskrekking, og redusering av fordeler med deltakelse i gjenger. De forebyggende strategiene skal gjøre deltakelse i kriminelle gjenger mindre attraktivt, og på denne måten forebygge rekruttering av barn og unge ved å redusere motivasjon for gjengdeltakelse.

2.4.1 Normative barrierer mot kriminalitet og vold

I de kriminelle gruppene eksisterer det andre normative holdninger enn i storsamfunnet ifølge Bjørgo (2016, s.79). Han sier at det derfor er nødvendig å bygge normative barrierer mot kriminalitet og vold som kan bidra til å forebygge at barn og unge deltar i kriminelle grupper og utfører kriminalitet. Han sier at dette arbeidet kan handle om å styrke sosiale normer eller endre negative normer og holdninger, for eksempel vedrørende å frigi informasjon (også kalt tysting), eller status og aksept ved utførelse av kriminalitet og bruk av vold. Dersom barn og unge føler at det kriminelle miljøets normer står i konflikt med deres egne verdier og holdninger kan de motstå fra å utføre kriminelle handlinger og delta i kriminelle grupper. Normer og verdier kan påvirkes av positive rollemodeller. Bjørgo (2016, s.83) sier for eksempel at pastorer og imamer kan påvirke unge med religiøs tilknytning i en positiv retning ved å vise at kriminelle handlinger og normer som oppstår i gjenger er i konflikt med deres religiøse normer og verdier. Det er derfor viktig å styrke de sosiale normene som finnes i

storsamfunnet (Bjørge, 2016, s.79-81). På samme måte kan gjennomføring av kriminelle handlinger påvirke moral og verdier negativt, for eksempel fordi utførelsen av en kriminell handling kan føre til stolthet og spenning (Bjørge, 2016, s.80). I neste avsnitt presenteres avskrekkingsmekanismen.

2.4.2 Avskrekking

Avskrekkingsmekanismen kan ifølge Bjørge (2016, s.85) bidra til å forebygge deltakelse i kriminelle aktiviteter ved å øke kostnaden ved å delta. Med andre ord fungerer avskrekking slik at de negative konsekvensene med å delta i kriminelle aktiviteter er større enn de potensielle fordelene. Han sier videre at målgruppen for avskrekking er sårbare barn og unge som befinner seg i faresonen for å bli rekruttert, eller som allerede befinner seg i gjengmiljøer hvor det utføres kriminelle handlinger. Avskrekkingsmekanismen retter seg i større grad mot å hindre utførelse av kriminalitet, enn å forhindre deltakelse i gjenger (Bjørge, 2016, s.85). Han sier dermed at det ikke er en mekanisme som vil forhindre at kriminelle gjenger oppstår, men som kan ha en indirekte påvirkning på gjengmedlemskap fordi de påvirker gjengenes kjerneaktivitet, nemlig kriminalitet. Avskrekking kan ifølge Bjørge (2016, s.88) anses som effektiv når den forespeilede sanksjonen ikke iverksettes. Ulike typer avskrekking er formelle sanksjoner og uformelle sosiale sanksjoner. Formelle sanksjoner kan eksempelvis være samfunnstjeneste eller fengselsstraff. Uformelle sosiale sanksjoner kan være sanksjoner fra foreldre eller andre autoritetsfigurer, for eksempel i familie eller på skole. Andre sanksjoner kan være at prososiale kjærester fratruer seksuelle tjenester eller truer med å avslutte forholdet (Bjørge, 2016, s.84). I neste avsnitt presenteres det hvordan reduksjon av fordeler med å delta i gjenger kan bidra til å forebygge gjengkriminalitet blant barn og unge.

2.4.3 Redusere fordeler med deltakelse i gjenger

Bjørge (2016, s.92) trekker frem at å redusere fordelene i kriminelle gjenger vil gjøre det mindre attraktivt for barn og unge å delta i gjengene. Dette skyldes at en av hovedårsakene til at barn og unge tilslutter seg gjenger er for å tilegne seg noe de anser som verdifullt. Bjørge (2016, s.93) sier at den forebyggende mekanismen således kan være å redusere både de sosiale og de økonomiske gevinstene som kommer fra å utføre kriminalitet, og på denne måten gjøre deltakelse i gjengene og utførelse av kriminelle handlinger mindre attraktivt. Han sier at en måte å gjøre dette på er å frata de kriminelle verdier, det kan for eksempel gjøres ved å konfiskere statussymboler som dyre biler eller penger. Videre sier han at å frata de

kriminelle førerkort vil gjøre det vanskeligere å imponere og inspirere unge med dyre biler og motorsykler.

2.5 Oppsummering av teoretiske tilnærminger

I dette kapittelet har jeg presentert noen teoretiske tilnærminger som kan knyttes til arbeidet med å kartlegge hva som gjør kriminelle miljøer attraktive blant barn og unge. Videre har jeg presentert teori på hvordan risiko- og beskyttelsesfaktorer henger sammen med forebygging av rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger. Hensikten med de valgte teoretiske tilnærmingene er å drøfte de opp mot empirien for å knytte ting sammen og dermed danne grunnlaget for å støtte opp rundt hypotesen. Hypotesen er at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer. Videre benyttes teorien sammen med empiri for å besvare problemstillingen «*Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?*»

Teorikapittelet redegjør for teori om kriminelle nettverk og gjenger, og hvordan risikofaktorer (push og pull faktorer) og beskyttelsesfaktorer henger sammen med at barn og unge opplever kriminelle miljøer som attraktive. Videre har jeg redegjort for teori om rekruttering og hvordan attraksjon spiller en rolle for motivasjon bak tilslutning til de kriminelle miljøene. Jeg har også presentert noen forhold som ligger bak attraksjon til kriminelle grupper. Forholdene som legges til grunn for analysen er; tilhørighet, sikkerhet og beskyttelse, identitet, respekt og status, og økonomiske fordeler og verdier. Deretter ble tre ulike strategier knyttet til forebygging presenteres; bygging av normative barrierer mot kriminalitet og vold; avskrekking; og redusering av fordeler med deltakelse i gjenger. Strategiene har som mål å gjøre de kriminelle gruppene mindre attraktive, og dermed bidra i det forebyggende arbeidet mot rekruttering.

Videre benyttes stikkordene fra teorikapittelet som utgangspunkt for søkeord i utførelsen av litteratursøket; kriminelle nettverk, kriminelle grupper, rekruttering, risikofaktorer, beskyttelsesfaktorer, push og pull faktorer og forebygging. Teorikapittelet danner dermed grunnlaget for utvalget av nøkkelord. Litteratursøket redegjøres for i kapittel 4.

3 Metode

I dette kapittelet gjør jeg rede for de forskningsmetodologiske valgene som er tatt for denne avhandlingen. Kapittelet gir en oversikt over forskningsdesign og strategi, datamateriale, redegjørelse for valgt metode, styrker med metoden og forskningsetiske hensyn og vurderinger. Litteratursøket presenteres i sin helhet i kapittel 4.

3.1 Forskningsdesign og strategi

Denne studien utføres med bruk av en kvalitativ metode som kan bidra til å gi en forståelse for sosiale fenomener (Thagaard, 2018). Den valgte metoden er litteraturstudie med en systematisk tilnærming, metoden redegjøres for i punkt 3.3. Forskningsmetoden anses som et godt valg i utførelse av denne studien fordi den bringer frem data som har størst relevans for problemstillingen (Halvorsen, 2008, s.129). Det er problemstilling og formålet med studien som legger grunnlaget for valg av metode (Johannessen, Christoffersen & Tufte, 2021). Etersom jeg skal undersøke hvilke forhold som gjør kriminelle miljøer attraktiv blant barn og unge, og som dermed øker motivasjon for rekruttering til kriminelle gjenger, anser jeg det som hensiktsmessig å benytte meg av rapporter og forskning som sier noe om dette. Litteraturstudie ble dermed et naturlig metodevalg for denne avhandlingen.

Tabell 1 Oversikt over forskningsdesign

Tema	Barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse
Problemstilling	<i>Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?</i>
Forskningsspørsmål	FS1: Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper? FS2: Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer?
Metode	Litteraturstudie med systematisk tilnærming
Data	12 artikler

3.2 Datamateriale

Ifølge Tjora (2017) er dokumenter sentrale som datamateriale i de fleste forskningsprosjekt. Dokumentene som benyttes i dette litteraturstudiet er fagfellevurderte forskningsartikler som kan gi en dyp innsikt og oversikt over forskningsfeltet. Datamaterialet bidrar til å skape en oversikt over hvilke kunnskaper som eksisterer om det aktuelle temaet, samt hvilke kunnskapshull som har behov for å dekket (Persson, 2021; Dysthe, Hertzberg, Hoel, 2010). Innsamling og gjennomgang av litteratur kan i tillegg bidra til å bekrefte studiens relevans, gjøre meg kjent med den faglige samtalen om temaet og bidra til å diskutere funn (Dysthe et al., 2010).

3.2.1 Sekundærdata

Datamaterialet som benyttes i dette studiet består av sekundærdata. Ifølge Halvorsen (2008, s.115) er bruk av sekundærdata nyttig i tilfeller hvor data allerede er tilgjengelig. Innhenting av primærdata vil således være unødvendig i tilfeller hvor data allerede foreligger. Han sier videre at sekundærdata består av materiale som er samlet inn av andre, og som ofte har blitt samlet inn til et annet formål enn å besvare den aktuelle problemstillingen for denne studien. På bakgrunn av dette er det viktig at datamaterialets validitet og reliabilitet vurderes. Med dette menes med andre ord at en må vurdere om datamaterialet er pålitelig og relevant for den aktuelle studien (Halvorsen, 2008, s.115). Validitet og reliabilitet for datamaterialet som benyttes i denne studien redegjøres for i avsnitt 4.10.

3.3 Litteraturstudie med systematisk tilnærming

Aveyard (2019, s.9-10) sier at en systematisk litteraturstudie etterstreber å hente inn all tilgjengelig forskningslitteratur om et emne, med mål om å identifisere, kritisk vurdere og syntetisere datamaterialet for å svare på et predefinert spørsmål. Dette gjøres gjennom å anvende en detaljert, omfattende og klar metodikk. Ifølge Aveyard (2019, s.11-12) følger en litteraturstudie med systematisk tilnærming hovedprinsippene for en systematisk litteraturstudie, men metoden er mindre detaljert og uten de samme strenge kravene. Hun sier videre at de viktigste elementene i systematisk tilnærming er å beskrive søkeprosessen og hvordan kvaliteten på litteraturen ble vurdert.

En litteraturstudie inneholder som regel en predefinert problemstilling, og eventuelt noen forskningsspørsmål som skal bidra til å belyse problemstillingen. Aveyard (2023, s.4) sier at målet med en litteraturstudie er å skaffe ny innsikt og belyse problemstillingen, og på denne måten adressere hull i den nåværende kunnskapsbasen om et tema. Videre kan litteraturstudie

som forskningsmetode være preget av både styrker og svakheter som forskeren må være bevisst på. Denne avhandlingens begrensninger og metodens svakheter har blitt adressert i punkt 1.4. I det påfølgende avsnittet 3.3.1 redegjøres det for metodens styrker.

3.3.1 Styrker med litteraturstudie

Ifølge Aveyard (2023, s.4) bidrar litteraturstudier i den kontinuerlige vitenskapelige diskursen ved å oppsummere, kritisere og sammenligne tidligere forskning. Bettany-Saltikov og McSherry (2016, s.5) sier at en systematiske litteraturanalyse bidra til videre forskning ved å kartlegge hva som har blitt forsket på tidligere innenfor et gitt felt. Fordelen med litteraturanalyser er at en stor mengde forskning presenteres og analyseres sammen, slik at det ikke er nødvendig for fagfolk å studere hver enkelt forskningsrapport enkeltvis (Aveyard, 2023, s.4). På denne måten kan fagfolk holde seg oppdatert uten å lese all tilgjengelig litteratur om et emne.

Videre gir metoden forskeren mulighet til å innhente store mengder informasjon som kan bidra til å besvare et konkret forskningsspørsmål. Et systematisk litteratursøk vil også bidra til å avgrense informasjon dersom det benyttes et grundig utvalg av søkeord og kriterier. Informasjonen gir forskeren mulighet til å dykke dypt inn i tidligere forskning og dermed øke kunnskapsnivået på forskningsfeltet. På denne måten kan forskeren bidra til at beslutningstakere får tilgang på mest mulig relevant informasjon som de kan basere beslutninger på (Bettany-Saltikov og McSherry, 2016, s.5).

Litteraturstudier kan være tidsbesparende fordi de ikke krever innhenting av godkjenninger eller bruk av søknader i datainnsamlingsfasen. Videre vil anvendelsen av tidligere forskning også være tidsbesparende ettersom data allerede er tilgjengelig og ikke trenger å genereres. Fordelen med å benytte seg av materiale som allerede er tilgjengelig er at det sparer meg for både tid og penger, og at datamaterialet representerer en større del av samfunnet fremfor enkeltobservasjoner (Halvorsen, 2008, s.116). Det er også en styrke med metoden at forskningen som inkluderes i studien kan kvalitetssikres ved å benytte rapporter som er utgitt av myndighetsorganer samt artikler som er fagfelleurdert.

4 Litteratursøk

I forrige kapittel ble forskningsdesignet og de forskningsmetodologiske valgene presentert. I dette kapitlet presenteres fremgangsmåten for litteraturstudien. Først gjennomgås stegene i litteratursøket, før inklusjons og eksklusjonskriteriene presenteres og begrunnes. Videre redegjøres det for valgte databaser. Avslutningsvis i kapitlet presenteres en vurdering av studiets validitet og reliabilitet, og etiske betraktninger.

4.1 Fremgangsmåte for litteratursøk

For å samle inn relevante forskningsartikler ble det utført søk i databasene ORIA, Web of Science og Sage Journals. Begrunnelse for valg av databaser redegjøres for i punkt 4.3. I datainnsamlingsprosessen ble det satt en begrensning på artikler som er utgitt de siste 20 årene, og søkeordene som ble brukt for å skaffe en oversikt over tidligere forskning var en kombinasjon av:

- Criminal gang* OR street gang
- Motivation
- Youth OR adolscent OR teenager OR child*
- Gang joining OR recrutiment
- Risk factor
- Protective factor
- Push factor
- Pull factor
- Prevention

Litteratursøket resulterte i totalt 154 artikler gjennom 3 ulike søk i de databasene ORIA, Web Of Science og Sage Journals. Datamaterialet ble deretter gjennomgått og filtrert i flere runder. I første omgang ble datamaterialet filtrert basert på søkeord og om artiklene var fagfellevurdert. Materialet ble dermed filtrert og sortert gjennom å lese overskrift og sammendrag, før et utvalg av artikler ble filtrert ved å lese konklusjon. Resterende artikler ble lest og vurdert i sin helhet. I datainnsamlingsprosessen ble det også samlet inn artikler med bruk av «snøballmetoden». «Snøballmetoden», også kjent som «snowball sampling», er en metode for innhenting av data via referanselisten til andre relevante dokumenter (Aveyard, 2019, s.89). Denne metoden for litteraturinnhenting kan ikke planlegges fordi den avhenger av tidligere utførte litteratursøk (Aveyard, 2019, s.89).

Litteratursøket resulterte i et utvalg på 12 artikler og rapporter, etter nøye gjennomgang og analyse av litteraturen. De utvalgte dokumentene inneholder informasjon som kan bidra til å besvare følgende problemstilling: *Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?* og ble derfor inkludert i analysen etter en helhetlig vurdering.

4.2 Inklusjons og eksklusjonskriterier

I datainnsamlingsprosessen ble det utført en systematisk gjennomgang av forskningsartikler og rapporter, og datamaterialet ble vurdert etter noen inklusjons og eksklusjonskriterier. Å spesifisere kriteriene er viktig for å styre datautvelgelsen (Bettany-Saltikov og McSherry, 2016, s.87). Ifølge Aveyard (2019, s.10) er fastsetting av kriterier et viktig steg for å sikre at datamaterialet belyser studiens tema. I utførelse av denne studien ble kriteriene brukt som hjelpemiddel for å vurdere dokumentenes relevans og for å redusere datamengden. I tabellen under presenteres inklusjons og eksklusjonskriterier for litteratursøket, og i punkt 4.3 begrunnes kriteriene.

Tabell 2 Inklusjons- og eksklusjonskriterier.

Inklusjonskriterier	Eksklusjonskriterier
Litteratur publisert fra 2004 til 2024	Litteratur publisert før 2004.
<p>Artiklene som inneholder en kombinasjon av en eller flere av nøkkelordene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criminal gang* OR street gang • Motivation • Youth OR adolscent OR teenager OR child* • Gang joining OR recrutiment • Risk factor • Protective factor • Push factor • Pull factor • Prevention 	<p>Artikler som ikke inneholder noen av nøkkelordene:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criminal gang* OR street gang • Motivation • Youth OR adolscent OR teenager OR child* • Gang joining OR recrutiment • Risk factor • Protective factor • Push factor • Pull factor • Prevention

Artikler skrevet på norsk, svensk og engelsk.	Artikler som ikke er skrevet på norsk, svensk eller engelsk.
Artikler utgitt av myndighetsorganer og fagfelleverderte forskningsartikler.	Rapporter som ikke er utgitt av myndighetsorganer og forskningsartikler som ikke er fagfelleverderte.
Artikler som omhandler rekruttering til kriminelle gjenger i en internasjonal kontekst.	
Artikler som omhandler rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger i industriland.	Artikler som omhandler rekruttering av barn og unge til kriminell gjenger i utviklingsland.
	Artikler som omhandler terroristgrupper, fengselsgjenger, mc-gjenger og høyreekstreme.

4.3 Begrunnelse for inklusjons- og eksklusjonskriterier

Publiseringsrammen fra 2004 til 2024 begrunnes med et ønske om å innhente forskning som omhandler rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger fra nyere tid.

Publiseringsrammen ble også satt for å begrense mengden data.

For å sikre at forskningsartiklene og rapportene inneholdt relevant informasjon ble litteratursøket begrenset gjennom et nøye utvalg av søkeord. Søkeordene sikret på denne måten at datamaterialet hadde høy relevans og dermed kunne bidra til å besvare studiens problemstilling *Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?*

Videre inkluderes litteratur som er skrevet på norsk, svensk eller engelsk. Dette begrunnes med min evne til å tolke dokumentenes innhold, begrense datamengden og redusere litteraturanalysens tidsbruk. Dette inklusjonskriteriet anses som hensiktsmessig ettersom bruk av oversettelsesprogrammer vil kunne endre tekstens budskap og argumentasjoner slik at de feiltolkes.

Det neste inklusjons kriterier er at all litteratur skal være utgitt av myndighetsorganer eller være fagfelleverderte forskningsartikler. At forskningen er fagfelleverdert betyr at den er vurdert og godkjent av en eller flere uavhengige parter (Utdanningsforskning, 2016).

Litteratur som ikke er fagfellevurdert eller utgitt av myndighetsorganer, er vanskelig å kvalitetssikre og ble derfor ekskludert fra studien.

Avhandlingen baserer seg på litteratur som omhandler rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger i en internasjonal kontekst, dette begrunnes med at det er lite forskning på rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger i svensk kontekst. Det er derfor behov for å benytte internasjonal forsknings på feltet for å innhente tilstrekkelige mengder datamateriale. Avhandlingen diskuterer utelukkende rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger, i henhold til definisjonen av barn og unge i punkt 1.4.

Kriteriet som inkluderer artikler som omhandler rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger i industriland, begrunnes med et ønske om å innhente forskningslitteratur fra land hvor levekårene er sammenlignbare med levekårene i Sverige. Betegnelsen industriland brukes om «...den rike, industrialiserte del av verden, hovedsakelig Europa, Nord-Amerika, Oseania og enkelte land i Asia. Betegnelsen er en motpol til utviklingsland (u-land)» (Knudsen, 2020). Kriteriet begrunnes med behovet for å innhente datamateriale som kan relateres til situasjonen i Sverige, hvor faktorene som påvirker at de kriminelle gruppene oppleves som attraktive er sammenlignbare. Det legges dermed til grunn at det kan være andre grunner til at kriminelle miljøer oppleves som attraktiv, og at det dermed kan være andre faktorer som øker risikoen for rekruttering i utviklingsland sammenlignet med industriland.

Artikler som omhandler terroristgrupper, fengselsgjenger, mc-gjenger og høyreekstreme ble også ekskludert på grunn av et ønske om å samle inn litteratur som omtaler kriminelle gategjenger, og utelukker andre typer gjenger som ikke er relevant for studiens problemstilling.

4.4 Databaser

I dette delkapittelet presenteres valg av databaser. En slik gjennomgang er viktig for å begrunne de valgte databasene ifølge Aveyard (2019, s.83). I denne studien benyttet jeg meg av flere ulike databaser for innhenting av litteratur. Jeg ønsket å samle inn mest mulig litteratur som var relevant for temaet, og det var derfor nødvendig å utføre søk i flere ulike databaser. Ifølge Ridley (2012) er kjennskap til ulike søkeverktøy og databaser viktig i utførelsen av en litteraturstudie. Databasene muliggjør avanserte søk som gjør det enklere å skille relevante artikler ut fra store mengder med publiseringer. I første omgang utførte jeg

innledende søk for å finne ut hvilke søkeord som gav best resultat. Denne prosessen var ustrukturert, og det var derfor utfordrende å holde oversikt over antall treff som var relevant for studien min. Neste steg var imidlertid å benytte meg av de utvalgte søkeordene for å utføre systematiske søk i et utvalg databaser. Databasene jeg benyttet meg av var; Oria, Web of Science og Sage Journals. I følge Aveyard (2019, s.83) skal valg av databasene som ble benyttet for innhenting av litteratur presenteres og begrunnes;

Oria er en søketjeneste som blant annet er tilknyttet Universitetsbiblioteket ved UiT, og flere andre norske fag- og forskningsbibliotek. Databasen inneholder store mengder materiale fra ulike fag, og det er mulig å få tilgang til en rekke elektronisk materiale fra åpne kilder via denne portalen. Oria har funksjonen avansert søk, hvilket gjør det mulig å filtrere etter fagfelleverderte artikler. Videre ble den benyttet for å avgrense søket og på denne måten begrense mengden data til materiale som var relevant for min forskning.

Web of Science ble benyttet i datainnsamlingsprosessen fordi det er en database som har et bredt spekter av internasjonale artikler som er publisert innenfor en rekke fagområder, blant annet studier som omhandler kriminelle gjenger. Databasen gjorde det mulig å utføre systematiske søk som genererte et overkommelig utvalg artikler som var relevant for studien.

Sage journals er en global tilbyder av akademiske tekster fra en rekke ulike fagområder. Databasen tilbyr åpen tilgang på mer enn 1100 tidsskrifter, i tillegg til tilgang på bøker og andre ressurser. Forskning som publiseres på Sage Journals er fagfelleverdert, og anses derfor å være av god kvalitet. Databasen ble benyttet grunnet sitt kvalitetsstempel, samt god tilgang på relevante forskningsartikler innenfor fagfeltet.

4.5 Søkeord og søkeoperatører

For å finne frem til dokumenter som kunne bidra til å besvare studiens problemstilling var det viktig å identifisere relevante søkeord og nøkkelord. Nøkkelordene som ble benyttet i litteratursøket tar utgangspunkt i relevant teori. Nøkkelordene som ble benyttet i ulike kombinasjoner er; «Criminal gang*» OR «street gang», «Motivation», «Youth» OR «adolscent» OR «teenager» OR «child*», «Gang joining» OR «recrutiment», «Risk factor», «Protective factor», «Push factor», «Pull factor» og «Prevention».

Gjennom bruk av relevante nøkkelord i litteratursøket kunne jeg finne publiserte artikler som var indeksert med disse nøkkelordene (Aveyard, 2018). Søkestrategien min var å benytte meg av kombinasjoner av nøkkelordene sammen med de boolske operatorene «OR», «AND» og

«NOT», hvilket er de søkeoperatorene som er de mest grunnleggende (Ridley, 2012; Bettany-Saltikov og McSherry, 2016) . Ved å benytte meg av søkeoperatorene kan jeg kombinere, variere eller ekskludere søkeord. Søkeord som kan kombineres kan eksempelvis være «risk factors» AND «protective factors» for å snevre inn søket. Ved å benytte operatoren AND kombineres søkeord slik at treffene må inneholde begge begrepene. For å utvide søket kan operatoren OR brukes, ved for eksempel å søke på «gang joining» OR «recruitment». På denne måten kan jeg søke etter synonymord for å fange opp flere relevante dokumenter (Ridley, 2012; Bettany-Saltikov og McSherry, 2016). I denne studien ble operatoren OR benyttet for å finne frem til relevante artikler hvor synonymer av de valgte nøkkelordene ble benyttet. For eksempel begrepene «youth», «adolscent», «teenager» og «child*» som er begreper som kan brukes om hverandre i ulike artikler og dokumenter. Operatoren NOT ble benyttet for å ekskludere artikler som ikke var relevant for mitt tema. Jeg ønsket ikke å samle inn forskning som omhandlet terroristgrupper, gjenger i fengsel, mc-gjenger og høyreekstreme. Ved å benytte meg av NOT operatoren fikk jeg snevret inn søket, og på denne måten redusert ned antallet treff til de dokumentene som anses som mest relevant for min studie.

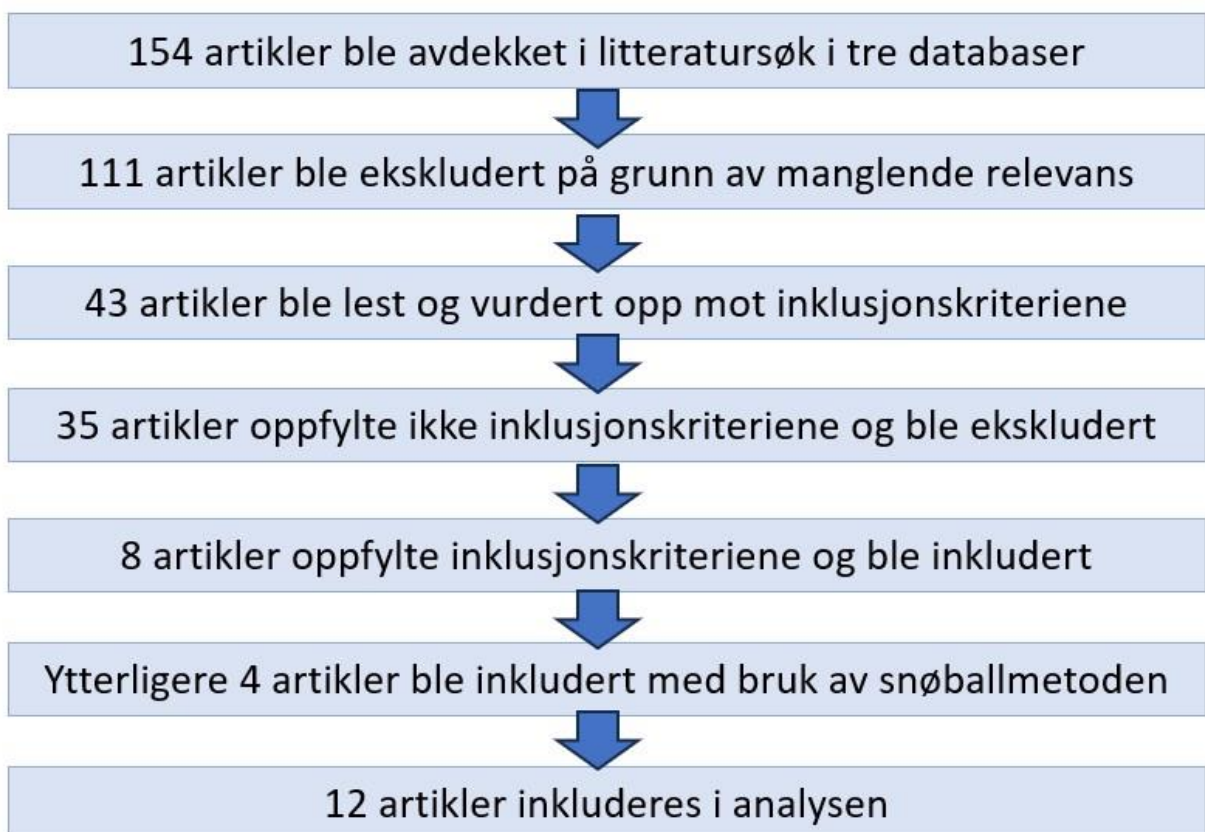
4.6 Søkestrategi

Når søkeord og søkeoperatører var definert måtte søkeresultatet begrenses. Dette ble utført ved å lese overskrifter og abstrakt på alle 154 artiklene i søketrefflisten. Dette var nødvendig for å redusere antallet artikler. Jeg er bevist på at et resultat av dette kan være at relevante artikler har blitt ekskludert. Det var likevel ikke praktisk mulig å gjennomgå alle de litterære artiklene i detalj på bakgrunn av tidsrammen for utførelse av studiet. Artiklene som ble vurdert som relevant basert på tittel og abstrakt, ble videre filtrert gjennom å lese innledning og konklusjon. Jeg satt dermed igjen med 43 artikler som ble vurdert opp mot inklusjonskriteriene og lest i sin helhet. Avslutningsvis hadde jeg 8 artikler som var relevant for å besvare studiens problemstilling, i tillegg avdekket jeg ytterligere 4 artikler med bruk av snøballmetoden. På dette tidspunktet ble datamaterialet vurdert som tilstrekkelig for å besvare problemstillingen, jeg valgte derfor å avslutte litteratursøket.

4.7 Flytskjema

For å dokumentere prosessen med å avgrense søket har jeg utarbeidet et flytskjema, også kalt PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyzes)-diagram. Aveyard (2019, s.92-93) sier at det er viktig å gi leseren oversikt over avgrensingsprosessen

for å sikre at relevante dokumenter ikke har blitt utelatt. PRISMA-diagrammet er en oversiktlig fremstilling av søket. Totalt var det et resultat på 154 artikler etter litteratursøk i tre ulike databaser; ORIA, Web Of Science og Sage Journals. De 154 artiklene ble vurdert i henhold til inklusjons- og eksklusjonskriteriene, samt gjennom å lese nøkkelord, tittel og abstrakt. Dette resulterte i at jeg i første omgang ekskluderte 111 artikler som ikke ble ansett som relevant for å besvare studiens problemstilling. Dermed hadde jeg 43 artikler som gjennomgikk en kritisk vurdering ved at jeg leste dokumentene i sin helhet. Ytterligere 35 artikler ble ekskludert ettersom disse ikke innfridde alle inklusjonskriteriene. Resultatet ble dermed at det var 8 resterende artikler som kunne benyttes til å besvare problemstillingen og belyse studiens tema. I tillegg ble ytterligere 4 artikler avdekket gjennom anvendelse av snøballmetoden. Resultatet ble dermed 12 artikler som ble analysert og benyttet som empiri for studien. Flytskjemaet presenteres under.

Figur 2. Flytskjema

4.8 Analyse av data

I punkt 4.6 har jeg redegjort for prosessen med å redusere litteratursøket gjennom kritisk vurdering av søkeresultatet, og i delkapittel 4.7 ble en oversikt over prosessen fremstilt. Dermed har jeg vurdert at artiklene som gjenstår etter reduseringen kan bidra til å belyse forhold som bidrar til at barn og unge opplever kriminelle miljøer som attraktive, og dermed blir motivert for å tilslutte seg til gjengene. Det neste steget er å analysere de gjenstående 12 artiklene.

I arbeidet med å analysere datamaterialet utarbeidet jeg en oversiktstabell som fremstiller hvilke faktorer de ulike artiklene belyser. Faktorene som ble benyttet var gjengangere i flere av artiklene og det ble derfor naturlig å sortere artiklene etter hvilke faktorer de omtaler. Målet med oversiktstabellen var å etablere en oversikt over innholdet i artiklene og dermed forenkle prosessen med å ekstrahere relevant informasjon. I tabellen nedenfor er artiklene sortert etter hvilke faktorer de belyser; risikofaktorer, motivasjon eller beskyttelsesfaktorer.

Tabell 3. Analyse av data

Faktorer	Artikler som belyser faktoren
Risikofaktorer	<ul style="list-style-type: none">- O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013)- Young, Fitzgibbon & Silverstone (2014)- Wu, Hu & Orrick (2021)- Shelley & Peterson (2019)- Howell & Egley Jr. (2015)- De Vito (2019)- Goldman, Giles & Hogg (2014)- Raby & Jones (2016)- Esbensen, Peterson, Taylor & Freng (2009)- McDaniel (2012)
Motivasjon	<ul style="list-style-type: none">- O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013)- Wu, Hu & Orrick (2021)- Shelley & Peterson (2019)- Lachmann, Roman & Cahill (2013)

Beskyttelsesfaktorer	<ul style="list-style-type: none"> - O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013) - Lösel & Farrington (2012) - McDaniel (2012) - De Vito (2019) - Howell og Egley Jr. (2005) - Esbensen, Peterson, Taylor & Freng (2009)
----------------------	--

4.9 Kildekritikk

Som nevnt benytter jeg meg av sekundærlitteratur i utførelsen av denne studien. Det er derfor nødvendig å tenke på at litteraturen jeg benytter meg av i utgangspunktet er utviklet til et annet formål, hvilket innebærer at det ikke var ment å benyttes som data i dette forskningsprosjektet (Lynggaard, 2012). Det er derfor nødvendig å utføre kildekritikk gjennom å vurdere de utvalgte artiklene kritisk. Det viktigste er å vurdere dokumentenes relevans, autenticitet og troverdighet. Videre er det nødvendig å se på hvorfor dokumentet ble utarbeidet og i hvilken kontekst, samt dokumentets representativitet (Lynggaard, 2012).

Å vurdere dokumentenes relevans handler om å sikre at dokumentene inneholder relevant informasjon som kan benyttes til å belyse temaet og besvare problemstillingen for studien (Jacobsen, 2015). Dette arbeidet ble utført gjennom å ekskludere irrelevante dokumenter ved bruk av eksklusjonskriterier, og videre vurdere dokumentenes nøkkelord, tittel, abstrakter og konklusjoner. Dokumentene som gjenstod etter ekskluderingen omhandler risiko- og beskyttelsesfaktorer som påvirker rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger, og forebygging av rekruttering. Dette er knyttet tett opp mot studiens problemstilling; *Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?* Det valgte datamaterialet anses dermed å ha høy relevans for denne studien.

Autenticitet omhandler dokumentets ekthet, det vil si å vurdere dokumentenes opprinnelse og om de kan være forfalsket eller kopiert (Thagaard, 2018). Som nevnt avgrenset jeg studien til å benytte artikler og rapporter som er offentlig tilgjengelig, og som er utgitt av offentlige myndigheter eller er fagfellevurdert. Dokumentene er innhentet fra kjente og velprøvde databaser. Basert på dette vurderer jeg derfor at de litterære artiklene opprettholder en høy grad av autenticitet. Jeg ønsker likevel å påpeke at dokumentene er hentet fra internett, og at det derfor alltid foreligger en mulighet for at dokumentene har blitt kontaminert eller endret.

Jeg har derfor hatt fokus på å hente dokumentet direkte fra databasene for å minske sannsynligheten for at de har blitt endret.

Videre må dokumentene ha troverdighet, det betyr at informasjonen som fremkommer av dokumentene må være objektiv og korrekt (Lynggaard, 2012). På denne måten kan vi ha tillit til informasjonen. Det er ifølge Jacobsen (2015) viktig å ta med i vurderingen av dokumentenes troverdighet at forskere velger hvilken informasjon som presenteres i deres forskning og at de kan ha bakenforliggende agendaer. Dette kan bidra til at informasjonen som foreligger ikke gir et helhetlig bilde, eller at informasjonen fremstilles ukorrekt. I utførelsen av denne studien tar jeg utgangspunkt i at forskere har liten interesse for å fremstille ukorrekt innhold eller forfalsket materiale, og at dette ikke tjener dem positivt. Dokumentene som benyttes i denne studien antas på bakgrunn av dette å være troverdige.

4.10 Validitet og reliabilitet

I dette delkapittelet vurderes og redegjøres det for to sentrale begreper for kvalitetssikring av forskningen; validitet og reliabilitet. En vurdering av forskningsprosjektets validitet og reliabilitet er viktig for å sikre at datamaterialets kvalitet er tilfredsstillende for å trekke konklusjoner (Jacobsen, 2015; Skilbrei, 2023).

4.10.1 Studiens validitet

Validitet kan gjengis som relevans eller gyldighet (Halvorsen, 2008, s.67). Skilbrei (2023, s.87) beskriver validitet slik; «Med «validitet» menes at materialet man har, er relevant for den målsettingen forskningen har». Ifølge Jacobsen (2015) handler validitet om å vurdere datamaterialets gyldighet i forhold til problemformulering og tema, og om resultatene for studien er generaliserbare. Ifølge Halvorsen (2008, s.72) er det i kvalitativ forskning mer relevant om resultatene er overførbare til andre steder eller situasjoner, fremfor om de er generaliserbare. Validering kan også handle om å vurdere verdien av kvalitative analyser (Skilbrei, 2023, s.88). Ettersom målsettingen for denne studien er å lage en kunnskapsoversikt over hvordan svenske myndigheters nasjonale innsatser mot skytevåpenvold i kriminelle grupper har endret seg over det siste tiåret, er det viktig at datamaterialet som benyttes er relevant slik at det gir dekning for analysen.

4.10.2 Studiens reliabilitet

Reliabilitet handler om «...at man har skapt et materiale på en pålitelig måte, og at leseren har grunn til å stole på at resultatet ikke skyldes feil eller skjevheter.» (Skilbrei, 2023, s.87).

Reliabilitet handler altså om forskningens troverdighet. Dersom en studie har få «*tilfeldige målefeil*» som skyldes at informasjonen registreres feil har dataen høy reliabilitet, mens «*systematiske målefeil*» påvirker studiens validitet (Halvorsen, 2008, s.71). Reliabilitet og validitet henger med andre ord sammen og påvirker hverandre. Videre kan det ifølge Halvorsen (2008, s.68) være problematisk å oppnå reliabilitet dersom en benytter seg av sekundærdata. Bruk av sekundærdata i denne litteraturstudien ble redegjort for i punkt 3.2.1.

For å sikre forskningens kvalitet og pålitelighet må den ha forskningsintegritet (Skilbrei, 2023, s.89). Dette innebærer at forskningspraksisen følger de grunnleggende prinsippene som er utarbeidet av All European Academies;

- Pålitelighet i arbeidet med å sikre forskningens kvalitet, herunder design, metode, analyse og bruk av ressurser.
- Ærlighet i utvikling, gjennomføring, publisering og formidling av forskning på en åpen, rimelig, fullstendig og upartisk måte.
- Respekt for kollegaer, forskningsdeltakere, samfunnet, økosystemer, kulturarv og miljøet.
- Ansvarlighet i forskning fra idé til publikasjon, for ledelse og organisering, for opplæring, utdanning og veiledning, og for forskningens bredere konsekvenser. (ALLEA, 2019, s.4).

I denne studien utvises det forskningsintegritet ved at jeg følger de grunnleggende prinsippene for forskningspraksisen, dette innebærer blant annet at studien følger en metode som presenteres og begrunnes grundig, og som er etterprøvbart. Forskingen presenteres og formidles videre på en upartisk og fullstendig måte, med respekt og ærlighet. I neste avsnitt diskuteres forskningsetiske hensyn og vurderinger som er tatt i denne studien.

4.11 Forskningsetiske hensyn og vurderinger

De etiske vurderingene som må tas i et forskningsprosjekt er avhengig av hvilke metode og fremgangsmåte som anvendes i studien og hva som studeres, men all forskning er underlagt Forskningsetikkloven. Forskningsetikkloven sier blant annet at det er forskerens ansvar å sikre «...at all forskning skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer» (Forskningsetikkloven, 2017, § 4). Eksempler på brudd på etiske retningslinjer kan være; fabrikkering eller forfalskning av data eller resultater, å fortie eller fordreie relevante analyser eller resultater, utøve dårlig henvisningsskikk eller plagiering (NESH, 2021).

I utførelse av denne studien har jeg et ansvar for å utføre etiske vurderinger av min egen forskning og forskningen jeg benytter meg av i oppgaven. Dette er viktig for å sikre at studien resulterer i et originalt arbeid som bidrar med ny forståelse, innsikt eller kunnskap om det aktuelle temaet. Forskningen jeg benytter i oppgaven må være av god etisk kvalitet, og dette sikrer jeg gjennom å utelukkende anvende dokumenter fra anerkjente myndighetsinstitusjoner og fagfellevurdert forskningslitteratur (Utdanningsforskning, 2016). Grønmo (2016) sier at forskeren skal gå inn i forskningsprosessen uten forutinntatte oppfatninger, antagelser eller meninger om det som studeres. Jeg har derfor vært bevisst på viktigheten av at jeg holder meg objektiv og uavhengig i forskningsprosessen, men jeg anerkjenner likevel at det alltid er en mulighet for at mine verdier og motiver kan påvirke forskningen (Skilbrei, 2023, s.87).

5 Resultater

Hensikten med denne avhandlingen er å undersøke hvilke forhold som gjør kriminelle nettverk og gjenger attraktive, og som dermed motiverer barn og unge til å delta i kriminelle gjenger. Studien søker å belyse hvordan risikofaktorer og push- og pull faktorer henger sammen med barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse, og hvordan beskyttelsesfaktorer kan påvirke barn og unges attraksjon til kriminelle grupper. Videre undersøkes det hvordan beskyttelsesfaktorer kan forebygge tilslutning til gjengene. I dette kapittelet presenteres empiri som anses som relevant for å drøfte studiens problemstillingen og å støtte opp om hypotesen. Problemstillingen er som følger; «*Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?*» Hypotesen er at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer.

Den utvalgte empirien presenteres basert på hovedtemaene som ble identifisert i litteraturen; 1) Risikofaktorer 2) Motivasjon 3) Beskyttelsesfaktorer. Inndelingen er basert på de faktorene som ble presentert i *tabell 4*, under punkt 4.8. De ulike faktorene belyser forhold som er sentrale for å besvare hva som gjør at barn og unge opplever kriminelle miljøer som attraktive, og hvordan vi kan forebygge rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger.

5.1 Risikofaktorer

Ifølge De Vito (2019) bidrar risikofaktorer til gjengmedlemskap. Risikofaktorer fremkommer som et sentralt element i studier om barn og unges deltakelse i kriminelle miljøer, og en rekke studier undersøker risikofaktorer som kan knyttes til utøvelse av vold og gjengmedlemskap (O'Brien, Daffern, Chu & Thomas, 2013; Shelley & Peterson, 2019; Howell & Egley Jr., 2015; Goldman, Giles & Hogg, 2014; McDaniel, 2012; Young, Fitzgibbon & Silverstone, 2014). En gjenganger i den nevnte forskningen på risikofaktorer er at faktorene deles inn i fem domener: individ, familie, jevnaldrende, skole og samfunn. Funnene fra denne litteraturanalysen deles dermed inn etter de nevnte domenene.

5.1.1 Individet

Ifølge Goldman, Giles & Hogg (2014) assosieres gjengmedlemskap på det individuelle nivået med kriminalitet, lav selvtillit, depresjon, tidlig dating, tidlig seksuell aktivitet, søken etter spenning, narkotikabruk, negative livshendelser og marginalisering. Ettersom marginalisering handler om å føle seg utenfor eller ikke være akseptert av en gruppe, kan mangel på

tilhørighet føre til et ønske om å delta i kriminelle gjenger. Goldman, Giles og Hogg (2014) sier også at mangel på selvtillit og problemer med å etablere en identitet kan føre til at barn og unge tilslutter seg gjenger, fordi gjenger kan tilby unge en identitet. Raby og Jones (2016) finner også i sin studie at lav selvtillit er en prediktiv risikofaktor for gjengmedlemskap.

Lav selvtillit kan for eksempel komme av mobbing i oppveksten. Mobbing blir ifølge Shelley og Peterson (2019) trukket frem i flere publikasjoner (Carbone-Lopez, Esbensen, & Brick, 2010; Bradshaw & Waasdorp, 2009; White & Mason, 2012) som bakgrunn for motivasjon til å delta i kriminelle gjenger. Videre trekker Shelley og Peterson (2019) frem at det er flere studier som har påvist sammenhengen mellom gjengmedlemskap og mobbing, enn studier som har vist at det ikke er noen sammenheng. De argumenterer videre for at gjenger kan oppleves som attraktive både for mobber og mobbeoffer, og at dette skyldes at mobberen kan søke seg mot miljøer som støtter vold og avvikende atferd, mens mobbeofferet kan tilslutte seg gjenger på bakgrunn av et ønske om beskyttelse. Mobbing kan dermed fungere som en pull faktor for gjengmedlemskap for mobberen, og en push faktor for mobbeofferet.

5.1.2 Familie

Ifølge Young, Fitzgibbon og Silverstone (2014) dominerer det en ide i diskursen om ungdomskriminalitet hvor det argumenteres for at «problem familier», i motsetning til «normale familier», legger grunnlaget for kriminalitet. De sier også at forhold som omhandler barn-voksen relasjoner, familiestruktur og familiesammensetning, ofte blir trukket frem i forsøk på å forklare barn og unges kriminelle og antisosiale oppførsel. Videre trekker de frem at betydelige mengder forskning finner at gjengmedlemskap og økt risiko for kriminalitet kan assosieres med familiære forhold som konflikter og familiebrudd, svake familieband og fravær av foreldretilsyn. Dette støttes av De Vito (2019) og Giles og Hogg (2014) som trekker frem faktorer som fattigdom, gjenginvolverte familiemedlemmer, fraværende foreldre, mangel på foreldretilsyn, lavt familieengasjement, svak tilknytning innad i familien og mangel på disiplin.

De Vito (2019) argumenterer for at familiehistorie med kriminell aktivitet eller opplevelser av misbruk i oppveksten også opptre som risikofaktorer for gjengmedlemskap. Unge som ikke har foreldre å se opp til og søke støtte hos, er utsatt for en sterk risikofaktor. Videre sier hun at dette blant annet skyldes mangel på sterk familietilknytning, som kan føre til at barn og unge ikke bryr seg om familiens eller foreldrenes meninger, slik at de dermed kan søke seg mot negativ påvirkning fra jevnaldrende, og tilslutte seg kriminelle miljøer og gjenger. Det

argumenteres videre for at gjengmedlemmer kan oppleves som en erstatning for familie i tilfeller hvor familiebåndene er svake, og at kriminelle gjenger dermed kan fungere som familiesystemer. Gjenger som familiesystem handler om at gjengene kan tilby hengivenhet, lojalitet, trygghet, følelse av å være beskyttet og en opplevelse av å høre til, sier De Vito (2019).

De Vito (2019) omtaler fattigdom som en betydelig stressfaktor. Hun forklarer dette med at mennesker som er utsatt for fattigdom ofte opplever flere stressende hendelser i livet. Stressende hendelser kan for eksempel være diskriminering, vold, familiekonflikter, traumer og hyppig flytting. Videre sier hun at fattigdom fører til færre muligheter i livet, hvilket kan føre til at unge tilslutter seg kriminelle gjenger for å øke familiens inntekt. Hun finner også at oppvekst i områder med lav sosioøkonomisk status og familie med svak økonomi er knyttet til gjengmedlemskap. Dette skyldes at barn og unge som vokser opp under forhold med rasisme, fattigdom og ulikhet har færre ressurser i familie og samfunnet. Færre ressurser og få muligheter kan således føre til gjengmedlemskap. Fattigdom knyttes også opp mot gjengmedlemskap av Raby og Jones (2016), som argumenterer for at fattigdom er en prediktiv risikofaktor. Young, Fitzgibbon og Silverstone (2014) finner på den andre siden at gjengmedlemskap ikke er forhåndsbestemt dersom alle de familiære risikofaktorene er til stede, og at litteraturen viser at barn fra samme familie kan ta helt ulike livsvalg.

5.1.3 Jevnaldrende

Innflytelse fra jevnaldrende og det sosiale miljøet trekkes også frem som en betydelig risikofaktor for gjengmedlemskap. Funn viser at en prediktiv risikofaktor for gjengmedlemskap er å tilbringe tid med jevnaldrende som har falt utenfor det øvrige samfunnet (De Vito, 2019; Raby & Jones, 2016; McDaniel, 2012). De Vito (2019) sier at barn og unge som har venner i gjenger blir påvirket til å tilsluttes seg gjenger, det kan blant annet skyldes et ønske om vennskap, tilhørighet og beskyttelse. Goldman, Giles og Hogg (2014) finner i sin studie at gjengmedlemskap kan linkes til omgang med aggressive og kriminelle jevnaldrende. Esbensen, Peterson, Taylor og Freng (2009) finner også i sin studie at assosiasjon med kriminelle eller avvikende jevnaldrende er en av de sterkeste prediksjonene for at ungdom utfører kriminalitet. På den andre siden argumenterer de for at manglende tilknytning til prososiale jevnaldrende betyr betydning for tilslutning til kriminelle gjenger. Omgang med prososiale jevnaldrende kan med andre ord minske barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse.

5.1.4 Skole

De Vito (2019) viser til forskning som sier at skoleprestasjoner henger sammen med risikofaktorer for gjengmedlemskap. Lærevansker, mangel på tilknytning til skolen, lav skoleinnsats, avhopping fra skole, følelse av utrygghet på skolen og mentale helseproblemer kan føre til at barn og unge opplever skoleprestasjoner som uviktige. Disse faktorene leder således til svake skoleprestasjoner, som kan relateres til gjengmedlemskap (De Vito, 2019; Goldman, Giles & Hogg, 2014). Dette støttes også av O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013) som finner i sin studie at svak tilknytning til skole, svake skoleambisjoner og utrygt skolemiljø er risikofaktorer som kan knyttes til gjengmedlemskap. Goldman, Giles og Hogg (2014) trekker videre frem at lave forventninger fra foreldre, eller ungdommen selv, om gode prestasjoner på skolen også kan være en risikofaktor.

5.1.5 Samfunnet

Flere studier viser at risikofaktorer i samfunnet kan ha betydning for gjengmedlemskap blant barn og unge (O'Brien, Daffern, Chu & Thomas, 2013; Shelley & Peterson, 2019; Howell & Egley Jr., 2015; Goldman, Giles & Hogg, 2014; Esbensen, Peterson, Taylor & Freng, 2009; Raby & Jones, 2016). Oppvekst i urbane og antisosiale nabolag med lav sosioøkonomisk status er en prediktiv risikofaktor for gjengmedlemskap, og nabolag hvor gjenger har høy synlighet påvirker risikoen for gjengmedlemskap blant unge ifølge Raby og Jones (2016). Young, Fitzgibbon og Silverstone (2014) finner også at det er forhøyet risiko for gjengmedlemskap for barn og unge som er bosatt i utsatte nabolag. De argumenterer videre for at deltakelse i gjenger oppleves som en måte å få tilgang på økonomiske verdier og beskyttelse. Beskyttelse og penger kan med andre ord oppleves som en pull faktor mot gjengmedlemskap for barn og unge i sårbare nabolag.

5.1.6 Risikofaktorenes påvirkning på gjengmedlemskap

Howell og Egley Jr. (2015) viser til forskning (Thornberry, Krohn, Lizotte, Smith & Tobin, 2003; Thornberry, Lizotte, Krohn, Smith & Porter, 2003) som finner at det er liten sannsynlighet for gjengdeltakelse dersom en utsettes for få risikofaktorer i hvert enkelt domene. Videre påpeker de at det er kombinasjonen av flere risikofaktorer som påvirker gjengdeltakelse, og at desto flere risikofaktorer unge blir eksponert for, desto større er muligheten for å bli involvert i kriminelle miljøer. Teorier om gjenger må derfor adresseres i lys av risikofaktorer fra flere ulike domener. O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013) er enige i at forskning som fokuserer utelukkende på enkeltdomener som f.eks. individ eller

samfunnsforhold, vil gå glipp av viktige prosesser og egenskaper i andre domener. Dette samsvarer med Esbensen, Peterson, Taylor og Freng (2009) som sier at det er få, eller ingen, studier som kan bevise at enkelte risikofaktorer kan knyttes direkte til gjengmedlemskap. De argumenterer videre for at risikofaktorer må adresseres på tvers av ulike domener, fordi funn fra deres studie viser at eksponering for risikofaktorer i flere domener øker muligheten for involvering i gjengmiljøer.

McDaniel (2012) er enige i at det er kombinasjonen av risikofaktorer som utgjør faren for gjengdeltakelse, fremfor enkeltfaktorer. Videre argumenterer hun for at det likevel ikke vil være gjennomførbart å redusere risikofaktorer i alle situasjoner. Dette skyldes at enkelte individer er utsatt for store mengder risikofaktorer og at noen risikofaktorer er vanskelige å påvirke. Hun foreslår videre at det i slike tilfeller bør tilføres noen beskyttelsesfaktorer som kan bidra til å redusere risikoen for gjengmedlemskap blant sårbar ungdom.

5.2 Beskyttelsesfaktorer

Beskyttelsesfaktorer er viktige å studere ettersom de kan beskytte risikoutsatt ungdom fra å delta i kriminell aktivitet (O'Brien, Daffern, Chu & Thomas, 2013). Det er flere ulike beskyttelsesfaktorer som presenteres i det innsamlede datamaterialet for denne studien. Blant annet nevnes tilknytningspersoner og støttende familie som en viktig faktor (De Vito, 2019; McDaniel, 2012). Tilknytningspersoner kan ifølge De Vito (2019) opptre som beskyttelsesfaktorer som kan forhindre gjengmedlemskap gjennom å oppfordre til et bedre levesett og fraråde omgang med kriminelle nettverk. Videre sier hun at fravær av tilknytningspersoner fører til at gjenger fyller et tomrom hos barn og unge, og det er derfor viktig for barn og unge å ha positive rollemodeller i oppveksten.

Å studere beskyttelsesfaktorer er viktig i det forebyggende arbeidet mot barn og unges gjengdeltakelse. Dette støttes av McDaniel (2012) som sier at det kan være potensielle fordeler med å vektlegge beskyttelsesfaktorer i forebyggingsarbeid mot gjengtilknytning blant barn og unge. Funnene hennes viser at det er spesielt to beskyttelsesfaktorer som har betydning for barn og unges tilknytning til gjenger; foreldretilsyn og tillit til egen mestring. Ungdommer som var eksponert for mange risikofaktorer, men som hadde begge beskyttelsesfaktorene «foreldretilsyn» og «tillit til egen mestring», hadde like liten sannsynlighet for gjengtilknytning som ungdommer med lav risiko. Videre viste funnene at også ungdommer som hadde den ene beskyttelsesfaktoren «tillit til egen mestringsevne» hadde like lav risiko for gjengtilknytning som ungdommer som ikke var eksponert for risiko.

Dette tyder på at beskyttelsesfaktorene «foreldretilsyn» og «tillit til egen mestring» har betydning for gjengdeltakelse blant barn og unge. Videre argumenterer hun for at også gode sosiale ferdigheter og tilknytning til religiøse institusjoner kan ha beskyttende effekt mot gjengmedlemskap.

McDaniel (2012) trekker også frem behovet for forskning som undersøker betydningen av skoleengasjement og positive relasjoner med jevnaldrende. Behovet for ytterligere forskning på beskyttelsesfaktorer støttes også av Howell og Egley Jr. (2005) som sier at det er få studier som undersøker beskyttelsesfaktorer mot gjengmedlemskap, og at studier som omhandler beskyttelsesfaktorer har utviklet seg i en mye lavere fart enn studier som undersøker risikofaktorer knyttet til gjengdeltakelse. Dette støttes av Esbensen, Peterson, Taylor og Freng (2009) som sier at vi ikke har forstått fullstendig hvordan beskyttelsesfaktorene kan påvirke ungdom i høyrisikoområder, i motsetning til risikofaktorer som er forsket på i større grad.

En annen studie som undersøker beskyttelsesfaktorer, er Lösel og Farrington (2012) som har forsket på beskyttelsesfaktorer knyttet til utviklingen av ungdomsvold. Ettersom ungdomsvold ofte er relaterte til gjengmedlemskap er det nyttig å se på hvilke beskyttelsesfaktorer som er knyttet til utviklingen av ungdomsvold. De finner at lav impulsivitet, økt bekymring, høy hjerterytme, prososiale holdninger, intensivt foreldretilsyn, familie med middels sosioøkonomisk status, sterk skoletilknytning, gode akademiske prestasjoner, positivt klasse- og skolemiljø, nært forhold til minst en forelder, omgang med jevnaldrende uten avvikende atferd, og å bo i et fredelig nabolag uten vold, er beskyttelsesfaktorer som kan ha en direkte eller dempende effekt på utviklingen av ungdomsvold. I likhet med de presenterte risikofaktorene i punkt 5.1, har Lösel og Farrington (2012) kategorisert beskyttelsesfaktorene etter kategoriene; individ, familie, skole, jevnaldrende og nabolag. Deres oversikt over variabler som kan ha beskyttende effekt på ungdomsvold er fremstilt i tabell 6 som presenteres under.

Tabell 4. Beskyttelsesfaktorer (Lösel og Farrington, 2012, s.18)

Individual factors
Above-average intelligence
Positive attitudes toward family and school
Nonaggression-prone social cognitions and beliefs
Low impulsivity and an easy temperament
Low ADHD
Enhanced anxiety and shyness
High heart rate
High MAO-A activity
Family factors
Close relationship to at least one parent
Intensive parental supervision
Parental disapproval of aggressive behavior
Low physical punishment
Intensive involvement in family activities
Above-average SES of the family
Family models of constructive coping
Positive parental attitudes toward the child's education
School factors
Good school achievement
Bonding to school
Strong work motivation
Reaching higher education
Support and supervision by teachers
Clear classroom rules
Positive school climate
Peer factors
Nondeviant good friends
Peer groups who disapprove of aggression
Involvement in religious groups
Being socially isolated
Neighborhood factors
Nondeprived neighborhood
Nonviolent neighborhood
Cohesion and informal social control

Funn i Lösel og Farrington (2012) viser at når antallet beskyttende faktorer øker, synker sannsynligheten for at vold oppstår. De finner også at mange beskyttelsesfaktorer sammen har større forebyggende effekt enn enkeltfaktorer alene. Dette er i tråd med O'Brien, Daffern, Chu og Thomas (2013) som finner at problematferd vil oppstå dersom eksponering for antall risikofaktorer oppveier antall beskyttelsesfaktorer individet besitter. Det betyr at barn og unge som utsettes for risikofaktorer må besitte flere beskyttelsesfaktorer enn risikofaktorer for at beskyttelsesfaktorene skal ha effekt på vold og gjengmedlemskap.

5.3 Motivasjon

Først og fremst viser resultater fra litteraturanalsen at det er få studier som undersøker motivasjoner for gjengdeltakelse, og det er behov for mer forskning på området (O'Brien, Daffern, Chu & Thomas, 2013). Det er imidlertid avdekket noen forskningsartikler som diskuterer motivasjon bak gjengmedlemskap, disse legges til grunn for diskusjon rundt motivasjon i denne avhandlingen; O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013); Wu, Hu & Orrick (2021); Shelley & Peterson (2019); Lachmann, Roman & Cahill (2013).

Ifølge Lachmann, Roman og Cahill (2013) er det stor variasjon i motivasjonene som ligger bak gjengmedlemskap, men de deler hovedmotivasjonene inn i tre kategorier. Kategoriene kan oppsummeres som; tilhørighet, instrumentelle årsaker og fylle et tomrom. Videre presenterer de 24 motivasjoner innenfor disse kategoriene som kan ligge bak deltakelse i en gruppe. Motivasjonene oppsummeres i tabell 5.

Tabell 5. Motivasjoner for deltakelse i gruppe (Lachmann, Roman & Cahill, 2013, s.217).

Table 2. Motivations for Joining a Group

To make friends
To get a reputation
To fill up empty time
To feel important
For support and loyalty
To be noticed
To feel like you belong to something
To avoid home
To keep out of trouble
For protection
For excitement
To get away with illegal activities
To participate in group activities
To have a territory of your own
To get your parents' respect
Because someone in your family was in the group
To meet guys or girls easily
Because the group is one you can feel proud of
To get money or other things
Because a friend was in the group
To get what you don't get from family
To be with other people like you
Because the things they do are cool
Because I did not have a choice

Funn fra Lachmann, Roman og Cahill (2013) viser at barn og unge ønsker å være sammen med personer som er lik som seg selv, og det er derfor den mest valgte begrunnelsen for gruppedeltagelse innenfor kategorien «tilhørighet». I kategorien «fylle et tomrom» var følelsen av å være en del av noe, fylle opp fritiden og å få venner, de vanligste motivasjonene

for deltakelse i en gruppe. I deres resultater fremstår imidlertid «instrumentelle årsaker» som den viktigste motivasjonsfaktoren som ligger bak kriminalitet og gjengmedlemskap blant unge. Instrumentelle årsaker kan blant annet være beskyttelse, rykte, status, penger og fellesskap. Andre forskere finner også instrumentelle årsaker som motivasjon for gjengdeltakelse. Blant annet viser Shelley og Peterson (2018) til forskning (Bradshaw & Waasdorp, 2009) som finner at et resultat av mobbing kan være at mobbeoffer søker seg til gjenger for beskyttelse, støtte, kontroll og sosiale kontakter.

Vi kan ifølge O'Brien, Daffern, Chu og Thomas (2013) skille mellom pull faktorer og push faktorer knyttet til motivasjon. De sier at pull faktorer kan være ønske om identitet, status, fellesskap og penger, og push faktorer kan for eksempel være beskyttelse og å følge i familiens fotspor. Videre argumenterer de for at en sterk motivator for gjengmedlemskap er vennskapsbaserte grunner, som for eksempel å få venner, selskap, bli med i gjengen fordi andre venner er med og ønske om å delta i gruppeaktiviteter. Andre motivasjoner som nevnes er instrumentelle årsaker, som personlig beskyttelse, og et ønske eller en tanke om at det er behov for å beskytte nabolaget. De sier videre at familietilknytning til gjenger og et ønske om å ha betydning og få respekt kan også opptre som motivasjon.

Wu, Hu og Orrick (2021) skiller mellom årsaker til gjengdeltakelse og motivasjon bak gjengdeltakelse. I noen tilfeller kan motivasjon være det samme som årsaken, og i andre tilfeller kan motivasjon være forskjellig fra årsaken. Dersom barn og unge deltar i kriminelle gjenger på bakgrunn av et ønske om å ha det gøy, og motivasjonen er å ha det gøy, vil årsaken være det samme som motivasjonen. Motivasjonen kan være å passe bedre inn, og årsaken kan være at vennene er i en gjeng, da er motivasjon og årsak forskjellig. Videre deler de motivasjon inn i tre årsaker; indre, ytre og blandede motivasjoner. Indre motivasjon kan beskrives som *“the doing of an activity for its inherent satisfactions rather than for some separable consequence”* (Ryan & Deci, 2000a, s. 56, i Wu, Hu og Orrick, 2021). Indre motivasjon betyr dermed at individene er motivert på bakgrunn av at de opplever noe som hyggelig og positivt, for eksempel å gjøre noe for gøy. Indre motivasjon står i kontrast til ytre motivasjon. Ytre motivasjon innebærer at det er en faktor utenfor en selv som opptrer som motivasjon, en ytre motivasjon kan således være penger (Wu, Hu & Orrick, 2021). Videre argumenterer de for at årsaker til gjengdeltakelse også forklares på bakgrunn av blandet motivasjon, det vil si dersom et individ deltar i kriminelle miljø på grunn av en kombinasjon av både indre og ytre motivasjoner.

5.4 Oppsummering av resultater

Her presenteres en kort oppsummering av de viktigste funnene fra analysen av datamaterialet.

5.4.1 Risikofaktorer

Det er en rekke risikofaktorer som kan påvirke gjengmedlemskap blant barn og unge, og risikofaktorene kan deles inn i fem domener; individ, familie, skole, jevnaldrende og nabolag/samfunn. Risikofaktorer spiller en sentral rolle i det forebyggende arbeidet mot gjengkriminalitet blant barn og unge, og funn viser at mengden risikofaktorer barn og unge utsettes for har betydning for deres tilbøyelighet til å tilslutte seg kriminelle miljøer. Barn og ungdom som eksponeres for flere risikofaktorer innenfor hvert enkelt domene har forhøyet risiko for gjengdeltakelse og kriminalitet, spesielt dersom de har få beskyttelsesfaktorer. Risikofaktorene kan videre knyttes til motivasjon bak gjengdeltakelse, hvor funn viser at motivasjon for deltakelse i kriminelle gjenger øker dersom eksponering for risikofaktorer overstiger antall beskyttelsesfaktorer.

5.4.2 Beskyttelsesfaktorer

Det er mange ulike beskyttelsesfaktorer som spiller inn på gjengmedlemskap blant risikoutsatt ungdom. I likhet med risikofaktorene deles beskyttelsesfaktorene inn i fem domener; individ, familie, skole, jevnaldrende og nabolag/samfunn. Beskyttelsesfaktorene kan dermed opptre på flere ulike nivåer, hvor beskyttelsesfaktorer på alle nivåene har betydning for å forebygge motivasjon bak gjengmedlemskap blant barn og unge. To viktige funn fra litteraturanalysen er (1) dersom risikofaktorer overveier antall beskyttelsesfaktorer vil sannsynligheten for utøvelse av vold og deltakelse i kriminelle gjenger øke; (2) det er lite forskning på beskyttelsesfaktorer for gjengdeltakelse, hvilket gjør det utfordrende å analysere beskyttelsesfaktorenes fullstendige betydning for gjengmedlemskap.

5.4.3 Motivasjon

Forskning viser at motivasjon henger sammen med push og pull faktorer, og dermed også risikofaktorer. Motivasjon kan med andre ord ta utgangspunkt i noe som «drar» barn og unge mot kriminelle gjenger, eller faktorer som «dytter» barn og unge ut av det øvrige samfunnet. Vi kan også skille mellom indre og ytre motivasjon. Den indre motivasjonen oppstår på grunn av en indre opplevelse av at gjengmedlemskap er attraktivt, mens den ytre motivasjonen handler om faktorer utenfor en selv. Ytre motivasjon kan for eksempel være penger eller beskyttelse. I tillegg kan blandet motivasjon oppstå dersom både indre og ytre motivasjon ligger til grunn for barn og unges ønske om gjengmedlemskap. Motivasjonen påvirkes videre

av eksponering for risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer; flere risikofaktorer og færre beskyttelsesfaktorer, utgjør større motivasjon for gjengdeltakelse.

6 Drøfting

I denne litteraturanalsen har jeg benyttet det innsamlede datamaterialet og satt det i sammenheng med relevant teori for å besvare følgende forskningsspørsmål; FS1: Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper? FS2: Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer? Samt problemstillingen «*Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?*». Målet har vært å bekrefte, eller avkrefte, hypotesen om at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer.

6.1 Forskningsspørsmål 1: Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper?

Forskning viser at muligheten for gjengmedlemskap blant barn og unge øker dersom eksponering for antall risikofaktorer øker, spesielt dersom de eksponeres for mange risikofaktorer fra ulike domener (Esbensen, Peterson, Taylor og Freng, 2009; Howell og Egley Jr., 2015; McDaniel, 2012; Howell & Egley Jr., 2015). Det kan dermed argumenteres for at desto flere og varierte risikofaktorer barn og unge utsettes for, desto sterkere er motivasjon for gjengdeltakelse. Økt motivasjon hos barn og unge kan forklares ved at eksponering for ulike risikofaktorer legger grunnlag for forskjellig type motivasjon; for eksempel kan fattigdom legge grunnlag for motivasjon til å tjene raske penger, mens motivasjonen bak mobbing kan være sikkerhet og beskyttelse fra gjenger. Dersom ungdom utsettes for begge risikofaktorene, fattigdom og mobbing, vil motivasjonen være både å tjene penger, og sikkerhet og beskyttelse. Det betyr at desto flere motivasjoner som ligger til grunn, desto større sannsynlighet har barn og unge for å tilslutte seg til gjenger. I henhold til Decker, Pyrooz og Densley (2022, s.107) kan det være utfordrende å kartlegge hvorfor individer blir medlem i gjenger, fordi motivasjonen som ligger bak er individuell.

Funn i forskning indikerer dermed at ulike typer motivasjon skyldes eksponering for ulike typer risiko. Videre kan motivasjon komme som et resultat av både push faktorer og pull faktorer. Push faktorer bidrar til å «dytte» barn og unge ut av et normalt miljø, mens pull faktorer «drar» barn og unge mot kriminelle miljøer (Decker, Pyrooz & Densley, 2022, s.107). Pull faktorer kan knyttes til det Wu, Hu & Orrick (2021) sier om indre og ytre motivasjon. Indre motivasjon kan for eksempel være at gjengdeltakelse oppleves som morsomt og spennende, mens en ytre motivasjon kan være tilgang på penger, narkotika og

våpen, respekt, status, vennskap, sikkerhet og beskyttelse. Pull faktorer er således knyttet til tiltrekning og lystbetont motivasjon, og en opplevelse av at gjengene har positivt egenskaper. Risikofaktorer som opptrer som push faktorer kan knyttes til negative omstendigheter og livshendelser som gjør et bestemt sosialt miljø lite attraktivt (Bjørgero, 2016, s.234). Negative livshendelser kan blant annet være opplevelser av mobbing, marginalisering, fattigdom, lærevansker, traumer, vold og diskriminering (De Vito, 2019).

Mobbing kan resultere i lavt skoleengasjement, svake skoleprestasjoner, avhopping fra skolen, lav selvtillit og psykiske problemer. Vi kan anta at et skolemiljø vil oppleves som lite attraktivt for et barn som blir mobbet på skolen. Mobbing vil således være en push faktor som kan motivere ungdom til å komme seg vekk fra et klasse- eller skolemiljø. I fravær av det sosiale miljøet på skolen vil gjengdeltakelse muligens virke attraktivt for sårbar ungdom. Mobbing kan med andre ord føre til at barn opplever manglende tilhørighet. I tillegg viser forskning at lav selvtillit er en prediktiv risikofaktor for gjengmedlemskap (Raby og Jones, 2016). Etersom lav selvtillit er direkte knyttet til opplevelser av mobbing kan vi argumentere for at et resultat av mobbing kan være gjengmedlemskap. I den holistiske modellen for risiko- og beskyttelsesfaktorer kan mobbing plasseres på individnivå, med påvirkning av forhold på relasjons- og samfunnsnivå (Regjeringen, 2015). Innsatser rettet mot i å bekjempe mobbing kan med andre ord bidra til å forhindre gjengmedlemskap, og bør derfor regnes som en viktig del av forebyggingsarbeidet.

Manglende tilhørighet fremkommer som en av de viktigste motivasjonene bak gjengmedlemskap blant barn og unge. Opplevelser av manglende tilhørighet kan skyldes en oppvekst preget av mobbing, lærevansker og svake skoleprestasjoner, marginalisering, fattigdom og svak familietilknytning. Tilhørighet kan dermed knyttes til alle risikodomenene og utgjør en betydelig risiko for gjengmedlemskap. Dette støttes av Lachmann, Roman og Cahill (2013) som finner at «*belonging*» er en sterk prediksjon for gjengmedlemskap, og spesielt å være sammen med andre som er lik en selv har betydning for motivasjon. Barn som opplever at de mangler tilhørighet har økt sannsynlighet for å tilslutte seg kriminelle gjenger, fordi kriminelle gjenger ofte kan tilby en følelse av å høre til (De Vito, 2019). I den holistiske modellen for risiko- og beskyttelsesfaktorer (Regjeringen, 2015) handler tilhørighet om forhold på individnivå, som påvirkes av forhold på relasjonsnivået og samfunnsnivået.

Innflytelse fra jevnaldrende henger også sammen med tilhørighet. Barn og unge som tilbringer tid med venner som har falt utenfor det øvrige samfunnet er ifølge Raby og Jones

(2016) en prediktiv risikofaktor for gjengmedlemskap. Det vil si at funn i deres studie viser en klar sammenheng mellom gjengmedlemskap og unge som omgås med jevnaldrende med avvikende atferd. Det kan tenkes at barn og unge lar seg påvirke av jevnaldrende i et forsøk på å være en del av et fellesskap. Barn og unge som klarer seg dårlig i skolesammenheng vil i følge Skardhamar (2017, s.92) være spesielt utsatt, fordi de ofte søker seg mot personer med tilsvarende problemer. Barn og ungdom kan med andre ord finne fellesskap i gjengmiljøer på bakgrunn av et ønske om å høre til. Innflytelse fra jevnaldrende trekkes frem i flere forskningsartikler som en av de mest betydelige risikofaktorene for gjengmedlemskap blant unge (Esbensen, Peterson, Taylor & Freng, 2009). Funnene tyder på at en av de sterkeste motivasjonen for gjengdeltakelse kan knyttes til barn og unges behov for å være en del av et sosialt fellesskap, og bli akseptert av jevnaldrende.

Svak familietilknytning kan resultere i at barn og unge opplever at gjenger opptrer som familiesystemer (De Vito, 2019). Barn og unge tilbys trygghet, lojalitet, hengivenhet og beskyttelse fra gjenger, og gjengmedlemskap kan dermed oppleves som en erstatning for svake familieband. Tilhørighet til gjenger kan således fremstå som et attraktivt alternativ i fravær av disiplin, støttende foreldre, manglende foreldretilsyn og lavt familieengasjement (Goldman, Giles & Hogg, 2014; De Vito, 2019). Det kan argumenteres for at svak familietilknytning kan føre til at unge mangler stabilitet og trygge rammer, og dermed kan ha et ønske å fylle et tomrom. Å fylle et tomrom var en av de viktigste motivasjonene bak gjengmedlemskap i Lachmann, Roman og Cahill (2013). Funn i deres forskning viser blant annet at barn og unges behov for å føle at de var en del av noe var en viktig faktor for gjengmedlemskap. I den holistiske modellen er svak familietilknytning assosiert med forhold på relasjonsnivået som påvirker individnivået (Regjeringen, 2015). Svake relasjoner mellom familiemedlemmer har med andre ord betydning for barn og unges tilslutning til gjenger. Det bør derfor rettes innsats mot å styrke barn og unges voksenrelasjoner, slik at de får trygge rammer og stabilitet i oppveksten, og på denne måten unngår å oppsøke negative miljøer.

Instrumentelle årsaker som **penger, familie i gjenger, sikkerhet og beskyttelse**, er ifølge Lachmann, Roman og Cahill (2013) en viktig motivasjonsfaktor bak gjengmedlemskap og kriminalitet. Funn i Lachmann, Roman og Cahill (2013) viser blant annet at instrumentelle årsaker er en sterkere prediksjon for kriminalitet og gjengmedlemskap, enn omgang med kriminelle jevnaldrende. Dette betyr at motivasjon for gjengmedlemskap styres i større grad av instrumentelle årsaker som beskyttelse, enn motivasjonen for å omgås med jevnaldrende. I deres studie finner de at familie i gjenger, penger og beskyttelse er viktige instrumentelle

årsaker for gjengmedlemskap, og den mest fremtredende motivasjonen var beskyttelse. Et ønske om beskyttelse kan komme som et resultat av opplevelser av mobbing, vold og ran i oppveksten (Bjørgero, 2016, s.77). Det er videre et paradoks at barn og unge oppsøker gjenger for å få beskyttelse, ettersom at gjenger er at av de minst sikre miljøene å være en del av (Bjørgero, 2016, s.94). Dette betyr at sikkerhet og beskyttelse fra gjenger er en illusjon, og at barn og unges opplevelse av å være beskyttet ikke reflekterer realiteten.

Fattigdom er en prediktiv risikofaktor for gjengmedlemskap som påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger (Raby og Jones, 2016). Fattigdom kan skyldes svak familieøkonomi, foreldre med lav eller ingen utdanning og oppvekst i områder med lav sosioøkonomisk status. De Vito (2019) finner at familier som var preget av fattigdom og var bosatt i områder med lav sosioøkonomisk status hadde færre muligheter enn familier som bor i nabolag med høyere sosioøkonomisk status. Funn viser dermed at gjengmedlemskap forekommer oftere i områder hvor samfunnet og familier mangler ressurser til å hjelpe barn og unge som blir utsatt for ulikhet, fattigdom og rasisme (De Vito, 2019). Dette er i tråd med Bjørgero (2016, s.75) som sier at sosioøkonomiske utfordringer kan gjøre det vanskelig for barn og unge å lykkes i et samfunn hvor utdanning og ferdigheter verdsettes høyt. Fattigdom kan dermed fungere som en push faktor mot gjengmedlemskap, fordi tilgang på penger og andre verdier kan oppleves som attraktivt. Innsatser rettet mot å minske ulikhet og sosiale forskjeller kan dermed være avgjørende for om barn og unge oppsøker kriminelle miljøer, og bør derfor ta få mer fokus i det forebyggende arbeidet mot kriminelle gjenger.

Ifølge Wortley og Tanner (2008, s.201) ser ofte gjengmedlemmer på deltakelse i kriminelle miljøer som en mulighet for å tjene penger. Ettersom kriminelle grupper er profittmotiverte og ofte bedriver ulovlige aktiviteter som narkotikakriminalitet, smugling og utpressing vil gjenger muligens oppleves som en attraktiv arena for barn og unge til å tjene raske penger (Brå, 2023: 13). Bjørgero (2016, s.75) sier at barn og ungdom som kommer fra fattige familier kan ha et ønske om å tjene penger for å hjelpe familie. Dette støttes av funn i De Vito (2019) som sier at fattigdom fører til færre muligheter i livet, og at **få muligheter i livet** kan resultere i gjengmedlemskap for å øke familiens inntekter. Videre kan tilgang på raske penger og dyre gjenstander, samt lederskikkelser som omgir seg med dyre gjenstander være motiverende (Meld. St. 34 (2020-2021), s.104). Økonomiske gevinster kan være merkeklær, biler, klokker, våpen og andre verdier. Verdier kan også oppstå i form av tilgang på ulovlige stoffer, kameratskap, makt, respekt og status (Bjørgero, 2016, s.93).

6.1.1 Oppsummering FS 1

Risikofaktorer påvirker motivasjon på den måten at eksponering for flere risikofaktorer fra flere ulike domener øker attraksjon til kriminelle gjenger. Med andre ord; desto flere risikofaktorer barn og unge utsettes for, desto sterkere motivasjon for å delta i gjenger. Dette skyldes at gjenger kan tilby elementer som sårbare barn og unge mangler i oppveksten. For eksempel kan gjenger oppleves som erstatning for svak familietilknytning, manglende tilhørighet, fravær av gode vennskaps- og voksenrelasjoner, opplevelser av mobbing og fattigdom. I tillegg kan gjenger tilby instrumentelle fordeler som kan oppleves som attraktivt, det kan for eksempel være penger og opplevelse av beskyttelse.

6.2 Forskningsspørsmål 2: Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer?

Beskyttelsesfaktorene kan knyttes til det forebyggende aspektet ved barn og unges gjengdeltakelse. Forebygging er forstått i henhold til definisjonen «*alt som gjøres for å skape gode og trygge lokalsamfunn, til innsats som spesielt retter seg mot å begrense, stanse eller snu en negativ utvikling.*» (Kunnskapsdepartementet, 2007, s.3). Med andre ord kan beskyttelsesfaktorene bidra til å begrense, stanse eller snu en negativ utvikling, ved å tilrettelegge for en positiv utvikling. En negativ utvikling forstås i denne avhandlingen som å tilslutte seg til kriminelle gjenger, og en positiv utvikling forstås som å redusere attraksjon til kriminelle gjenger og på denne måten forhindre gjengdeltakelse. Dette er i tråd med Bjørge (2015, s.84) som sier at styrking av beskyttelsesfaktorene kan bidra til å redusere risiko- og sårbarhetsfaktorer, og dermed forebygge gjengmedlemskap.

O'Brien, Daffern, Chu & Thomas (2013) finner at problematferd oppstår dersom barn og unge besitter færre beskyttelsesfaktorer enn risikofaktorer. Resultatene fra FS1 (punkt 6.1) viser at eksponering for ulike typer risikofaktorer har betydning for hvilke motivasjoner som ligger bak deltakelse i kriminelle gjenger. På lik linje med risikofaktorer har også beskyttelsesfaktorene betydning for barn og unges motivasjon til å delta i gjenger, fordi motivasjon henger sammen med attraksjon. Attraksjon til kriminelle gjenger er forstått som *“Young people who are pulled into membership join their gang because of the attractions it offers them—the promise or expectation of friendship, opportunities to make money, or the ability to provide something for the neighborhood.”* (Decker, Pyrooz og Densley, 2022, s.107-108). Motivasjonen for gjengdeltakelse kan reduseres dersom andre alternativer oppleves som mer attraktivt. Beskyttelsesfaktorene kan således fungere som en buffer mot

gjengdeltakelse fordi de bidrar til å redusere effektene av risikofaktorene, og dermed også redusere motivasjon for deltakelse. Det kan dermed argumenteres for at barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse kan reduseres ved å styrke beskyttelsesfaktorer. Videre finner Lösel og Farrington (2012) at beskyttelsesfaktorer har større forebyggende effekt dersom de opptrer sammen. Med andre ord er det viktig å fokusere på å styrke flere beskyttelsesfaktorer samtidig fremfor å fokusere på enkeltfaktorer. Eksempler på hvordan ulike beskyttelsesfaktorer kan redusere motivasjon for gjengdeltakelse gis i de påfølgende avsnittene.

Ungdom som rammes av fattigdom kan oppleve gjengdeltakelse som attraktivt fordi de motiveres av tilgang på penger og andre verdier. Beskyttelsesfaktorer mot fattigdom kan være å tilrettelegge for en vellykket **utdanning** og **opplevelser av mestring** i skolesammenheng. Utdanning kan således føre til flere arbeidsmuligheter, hvilket kan føre til bedre forutsetninger for å tjene penger. På den andre siden kan vi ifølge Bjørgo (s.93) forebygge gjengdeltakelse ved å **redusere sosiale og økonomiske gevinster** ved å delta i gjenger. Inndragelse av materielle verdier og statussymboler som klokker, biler, penger og andre verdier kan føre til at gjengmedlemskap oppleves mindre attraktivt. Videre kan inndragelse av førerkort blant kriminelle gjøre det vanskeligere for gjengmedlemmer å inspirere og imponere unge med statussymboler som motorsykler og biler (Bjørgo, 2016, s.93). Beskyttelsesfaktorer mot fattigdom handler dermed om å tilby mer attraktive alternativer, eller på den andre siden, gjøre gjengdeltakelse mindre attraktivt ved å fjerne materielle verdier. Som nevnt kan dette gjøres ved å tilrettelegge for et godt utdanningsløp som skaper gode arbeidsmuligheter, eller ved å redusere gevinstene ved gjengdeltakelse.

Tilknytningspersoner og støttende familie (De Vito, 2019; McDaniel, 2012) kan også være betydelig beskyttelsesfaktorer for barn og unges motivasjon til å delta i gjenger. Det er i tråd med Aven et al. (2017) som uttaler at støttende voksenrelasjoner er en betydelig beskyttelsesfaktor. Lösel og Farrington (2012) finner også at nært forhold til minst en forelder, intensivt foreldretilsyn og familie med middels sosioøkonomisk status kan ha betydning for utviklingen av vold. Ettersom vold og gjengmedlemskap ofte er relatert til hverandre vil de nevnte faktorene også kunne ha betydning for gjengmedlemskap. Tilknytningspersoner og støttende familie kan blant annet knyttes til risikofaktorer som «manglende tilhørighet» og «svak familietilknytning». Manglende støtte kan føre til at gjenger oppleves som en attraktiv erstatning for familie. Dette støttes av De Vito (2019) som sier at gjenger kan opptre som familiesystemer dersom familietilknytningen er svak.

Istedenfor at sårbare barn og unge finner fellesskap og støtte i gjenger bør familierelasjoner og andre voksenrelasjoner styrkes. Det er viktig å påpeke at det bør forskes nærmere på hvordan beskyttelsesfaktoren «støttende familie» kan styrkes i praksis, ettersom dette ikke presiseres i det innsamlede datamaterialet. Det vil imidlertid være rimelig å anta at en mer attraktiv kilde til støtte bør tilbys sårbare barn og unge, slik at gjengdeltakelse ikke vurderes som det beste alternativet. Barn og unge kan blant annet skape viktige relasjoner hjemme, på skole, og idretts- og fritidsarenaer. I den holistiske modellen for risiko- og beskyttelsesfaktorer (Regjeringen, 2015) kan støttende familie og tilknytningspersoner plasseres på relasjonsnivået.

Foreldre, skoler, religiøse grupper og frivillige organisasjoner har ifølge Bjørgo (2016, s.78) en viktig rolle i den primære forebyggingen mot gjengdeltakelse, hvilket betyr at deres oppgave er å forhindre gjengdeltakelse gjennom å tilrettelegge for at barn og unge er godt integrert i samfunnet og dermed får et godt liv. Lösel og Farrington (2012) finner blant annet at skoledomenet kan ha betydelige risikofaktorer for vold, og dermed også gjengmedlemskap. **Sterk skoletilknytning, gode akademiske prestasjoner, positivt klasse- og skolemiljø og omgang med jevnaldrende uten avvikende atferd** er noen av beskyttelsesfaktorene som kan bidra til å redusere motivasjon for gjengdeltakelse blant barn og unge. Videre trekkes det også frem at tilhørighet til rolige nabolag med fravær av gjenger og våpen, også kan være beskyttelsesfaktorer (Lösel og Farrington, 2012).

McDaniel (2012) finner videre i sin studie at **tilknytning til religiøse institusjoner** kan ha betydning for gjengmedlemskap. Det kan tenkes at tilknytning til religiøse institusjoner kan ha betydning for barn og unges forhold til normer og verdier. Bjørgo (2016, s.83) sier imidlertid at dersom religiøse institusjoner skal fungere som en beskyttende faktor mot gjengmedlemskap må religiøse normer og verdier ha betydning for unge. I tilfeller hvor barn og unge har sterk tilknytning til religiøse institusjoner kan dermed pastorer og imamer opptre som positive rollemodeller som kan påvirke unges ambisjoner, normer og verdier i en positiv retning (Bjørgo, 2016, s.83). **Å endre negative normer og styrke sosiale normer** kan ifølge (Bjørgo, 2016, s.79-81) ha betydning for forebygging av gjengdeltakelse. Lösel og Farrington (2012) finner også at prososiale holdninger kan være en beskyttelsesfaktor for utvikling av vold. Det kan dermed argumenteres for at å styrke negative holdninger til kriminalitet kan føre til at ungdom blir motstandere av bruk av vold, narkotika og våpen, hvilket er elementer som er knyttet til kriminelle gjenger. Antisosiale holdninger til storsamfunnet vil dermed stå i konflikt med sterke prososiale normer og verdier. Gjengdeltakelse kan med andre ord virke

mindre attraktivt dersom holdninger og verdier må trosses for å delta. Bjørge (2016, s.84) trekker blant annet frem at gjengmedlemmer som har kjærester med prososiale holdninger kan bidra til å endre negative holdninger ved å frata privilegier som seksuelle tjenester, eller ved å avslutte forholdet. Ettersom seksuelle erobringer og oppmerksomhet kan oppleves som en positiv egenskap med gjengdeltakelse (Wortley og Tanner, 2008, s.201) kan fratagelse av slike privilegier dermed virke som en sanksjon mot antisosiale holdninger. Fjerning av slike privilegier kan i henhold til Bjørge (2016, s.84) være en del av å bygge normative barrierer, fordi kjærester kan bidra med prososiale holdninger mot vold og kriminalitet. Det kan også argumenteres for at fjerning av privilegier er en del av avskrekkingsmekanismen, samt å redusere fordeler med å delta. Dette begrunnes med at fjerning av privilegier vil øke kostnaden ved å delta, og fordelene med å delta reduseres.

En annen beskyttelsesfaktor som har betydning for motivasjon bak gjengdeltakelse, er ifølge McDaniel (2012) **tillit til egen mestring**. Tillit til egen mestring kan blant annet beskytte mot risikofaktorer som lav selvtillit og svake skoleprestasjoner. For eksempel kan det tenkes at unge som utsettes for mobbing kan få lav selvtillit og føle seg utrygg. Som et resultat av mobbingen kan de oppsøke gjenger for beskyttelse og en følelse av å være en del av noe. Tillit til egen mestring handler også om å tro på egne sosiale ferdigheter. Det kan argumenteres for at barn og unge med gode sosiale ferdigheter vil ha mindre sannsynlighet for å havne utenfor fellesskapet, og dermed også ha mindre sannsynlighet for å oppleve manglende tilhørighet. Dette er i tråd med McDaniel (2012) som finner at **sosiale ferdigheter** en viktig beskyttelsesfaktor. Det kan dermed argumenteres for at barn og unge vil bli mer motstandsdyktige mot de negative effektene av mobbing dersom de har tillit til at de kan mestre vennskap, skole og arbeidsliv. Risikoen for negative konsekvenser av mobbing kan dermed reduseres ved å styrke barn og unges sosiale ferdigheter og tillit til egen mestring.

6.2.1 Oppsummering FS 2

For å redusere motivasjon for gjengdeltakelse må beskyttelsesfaktorene styrkes. Det er imidlertid utfordrende å si noe konkret om (1) hvordan enkelte beskyttelsesfaktorer kan styrkes i praksis, og (2) hvilke beskyttelsesfaktorer som har størst betydning for gjengmedlemskap, ettersom forskning på beskyttelsesfaktorer er utviklet i liten grad. Det er med andre ord hull i forskningen på beskyttelsesfaktorer som bør fylles. Forskningsbehovet støttes også av Howell og Egleby Jr. (2005) og McDaniel (2012) som sier at studier som omhandler beskyttelsesfaktorer har utviklet seg i en mye lavere fart enn studier som

undersøker risikofaktorer knyttet til gjengdeltakelse, og at det er få studier som undersøker beskyttelsesfaktorer knyttet til gjengmedlemskap. Esbensen, Peterson, Taylor og Freng (2009) trekker også frem at vi ikke har forstått fullstendig hvordan beskyttelsesfaktorene kan påvirke ungdom i høyrisikoområder.

6.3 Problemstilling: Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?

Funnene fra denne litteraturanalysen viser at vi har indikasjoner fra forskning på at mengden beskyttelsesfaktorer i forhold til eksponering for antall risikofaktorer, har betydning for barn og unges motivasjon for gjengmedlemskap. For å redusere barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger må vi derfor avdekke hvilke beskyttelsesfaktorer som kan ha direkte eller indirekte effekt på risikofaktorer, og dermed også på motivasjon. I denne avhandlingen har jeg analysert forskning som presenterer risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer som har betydning for barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse. En oppsummering av aktuelle risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer presenteres i figur 3 under.

Risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer for gjengmedlemskap

Risikofaktorer

- Lav selvtilitt
- Fattigdom
- Opplevelser av mobbing
- Svak familietilknytning
- Manglende tilhørighet
- Svake skoleprestasjoner
- Innflytelser fra jevnaldrende
- Få muligheter i livet
- Høy-risiko nabolag
 - Høy kriminalitetsrate
 - Høy synlighet av gjenger
 - Tilgang på våpen og narkotika
 - Lav sosioøkonomisk status
- Instrumentelle årsaker:
 - Sikkerhet
 - Beskyttelse
 - Penger og andre økonomiske verdier
 - Status, respekt og identitet
 - Familiemedlemmer i gjenger

Beskyttelsesfaktorer

- Støttende familie
- Prososiale jevnaldrende
- Akademiske prestasjoner
- Utdanning og arbeidsmuligheter
- Gode og trygge voksenrelasjoner
- Tilknytning til religiøse institusjoner
- Prososiale normer og holdninger
- Tillit til egen mestring
- Lav-risiko nabolag
 - Lav kriminalitetsrate
 - Fravær av våpen og narkotika
 - Fravær av kriminelle gjenger
 - Middels eller høy sosioøkonomisk status
- Redusere sosiale og økonomiske gevinster
 - Penger
 - Statussymboler
 - Seksuelle tjenester
 - Eliminere illusjon av sikkerhet i gjenger

Figur 3. Risiko og beskyttelsesfaktorer for gjengmedlemskap.

Barn og unges motivasjon for gjengdeltakelse er kompleks, men vi kan argumentere for at motivasjon styres av hvilke risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer barn og unge eksponeres for. Risikofaktorene som ble avdekket er; lav selvtillit, fattigdom, mobbing, svak familietilknytning, manglende tilhørighet, svake skoleprestasjoner, innflytelse fra jevnaldrende, få muligheter i livet, høy-risiko nabolag og instrumentelle årsaker som penger, sikkerhet, beskyttelse, status, respekt, identitet og familiemedlemmer i gjenger. Beskyttelsesfaktorene som kan bidra til å redusere risiko og dermed forebygge motivasjon for gjengdeltakelse er; støttende familie, prososiale jevnaldrende, gode akademiske prestasjoner, utdanning og jobbmuligheter, gode og trygge voksenrelasjoner, tilknytning til religiøse institusjoner, prososiale normer og holdninger, tillit til egen mestring, lav-risiko nabolag og å redusere sosiale og økonomiske gevinster ved gjengdeltakelse.

Videre har mengden risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer og kombinasjoner av disse betydning for tilslutning til gjenger. Forskning viser blant annet at eksponering for mange risikofaktorer fra flere domener øker muligheten for at barn og unge deltar i kriminelle grupper. Muligheten for gjengdeltakelse øker ytterligere dersom barn og unge innehar få beskyttelsesfaktorer sammenlignet med antall risikofaktorer. Motivasjon for gjengdeltakelse kan således forebygges gjennom å styrke aktuelle beskyttelsesfaktorer for gjengmedlemskap (Meld. St. 34 (2020–2021), s.52). På denne måten kan vi redusere effekten av risikofaktorene, og dermed påvirke i hvilken grad barn og unge motiveres til gjengdeltakelse. Fravær av motivasjon for gjengdeltakelse kan bidra til å redusere barn og unges ønske om å tilslutte seg til kriminelle gjenger, og på denne måten bidra til at barn og unge får en tryggere oppvekst. Dette tyder på at det i det forebyggende arbeidet er behov for økt fokus på beskyttelsesfaktorer og deres innvirkning på tilslutning til gjengene, for å redusere rekruttering av barn og unge til kriminelle gjenger.

Det er imidlertid viktig å påpeke at det som et resultat av analysen har kommet frem at det er behov for mer forskning på hvilke beskyttelsesfaktorer som har betydning for motivasjon. Flere studier påpeker at forskningsgrunnlaget på både beskyttelsesfaktorer og motivasjoner som ligger bak gjengdeltakelse er mangelfullt (O'Brien, Daffern, Chu & Thomas, 2013; Howell og Egley Jr., 2005; McDaniel, 2012; Esbensen, Peterson, Taylor og Freng, 2009). Mangelen på forskning på beskyttelsesfaktorer og motivasjoner som ligger bak gjengmedlemskap har hatt betydning for denne avhandlingen fordi tilgangen på relevant datamateriale var begrenset. Dette viser at det er behov for mer forskning på feltet, spesielt

med fokus på beskyttelsesfaktorer og deres direkte eller indirekte påvirkning på barn og unges attraksjon til gjengmedlemskap.

7 Konklusjon

Målet med denne litteraturstudien var å undersøke hvilke faktorer som påvirker barn og unges attraksjon til kriminelle nettverk. I utførelsen av denne studien forsøkte jeg å bekrefte en hypotese om at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer. Studiens problemstillingen var: *Hva påvirker barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle gjenger, og hvordan kan motivasjon forebygges?* Videre hadde studien to forskningsspørsmål som skulle bidra til å belyse problemstillingen; FS1: Hvordan påvirker risikofaktorer barn og unges motivasjon til å delta i kriminelle grupper? FS2: Hvordan kan beskyttelsesfaktorer bidra til å redusere barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle miljøer? Studiet ble utført med en systematisk tilnærming, hvor resultatet av litteratursøket ble 12 artikler som ble inkludert i analysen. Resultatet bestod av forskning som tar for seg forhold som omhandler risikofaktorer, push- og pull faktorer, motivasjon og beskyttelsesfaktorer for gjengdeltakelse. Funnene ble diskutert opp mot relevant teori i drøftingskapittelet. Studiens konklusjon er en oppsummering av de viktigste funnene i resultat og drøfting. Konklusjonen presenteres nedenfor.

Funn i denne studien viser at både risikofaktorer og beskyttelsesfaktorer har betydning for barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger. Videre viser funnene at dersom antall risikofaktorer fra ulike domener overveier antall beskyttelsesfaktorer, vil muligheten for at barn og unge tilslutter seg kriminelle gjenger øke. Dette skyldes blant annet at motivasjon for å delta øker dersom barn og unge eksponeres for mange risikofaktorer, samtidig som de innehar få beskyttelsesfaktorer. Denne avhandlingen viser dermed at vi har grunnlag for å bekrefte hypotesen om at barn og unges motivasjon for å delta i kriminelle gjenger øker dersom de utsettes for mange risikofaktorer og få beskyttelsesfaktorer. Dette viser at vi gjennom å styrke beskyttelsesfaktorene kan svekke effekten av risikofaktorene, og på denne måten redusere motivasjon for gjengmedlemskap. Beslutningstakere bør derfor rette fokus på betydningen av beskyttelsesfaktorer i det forebyggende arbeidet mot gjengdeltakelse blant barn og unge, og videre utarbeide forebyggende tiltak med fokus på å styrke aktuelle beskyttelsesfaktorer.

Motivasjon henger videre sammen med hva som gjør de kriminelle gjengene attraktive. De kriminelle gjengene oppleves for eksempel mer attraktiv blant barn og unge som mangler gode rollemodeller, har svake familiebånd og lav sosioøkonomisk status, enn blant barn og unge med trygge oppvekstforhold, god økonomi og tette familiebånd. Andre forhold, som opplevelsen av at gjenger kan tilby beskyttelse og sikkerhet, kan også motivere barn og unge til gjengdeltakelse. Sikkerheten som gjengene tilbyr, er imidlertid bare en illusjon. Det som vil være avgjørende for å ivareta barn og unges sikkerhet er å forebygge motivasjon for gjengdeltakelse ved å fokusere på hva som gjør kriminelle gjenger attraktive. Dersom vi reduserer attraksjon til kriminelle gjenger kan vi unngå at helsen og sikkerhet til sårbare barn og unge blir satt på spill. Beslutningstakere bør derfor ta forhold bak barn og unges attraksjon til kriminelle gjenger med i beslutningsprosesser, slik at de kan utarbeide og implementere målrettede tiltak mot å redusere forholdene som gjør gjengene attraktive. Dette vil således være et viktig steg i det forebyggende arbeidet mot de stadig voksende gjengene og den økende gjengkriminaliteten i Sverige.

7.1 Videre forskning

Underveis i forskningsprosessen har jeg avdekket noen forskningshull, og noen områder hvor det er behov for mer forskning. Barn og unges deltakelse i kriminelle miljøer i Sverige er et komplekst problem hvor ulike innfallsvinkler i forskning er nødvendig for å få et helhetlig bilde av de samfunnsmessige utfordringene gjengproblematikken utgjør. Blant annet er det få forskere som har studert hvilke beskyttelsesfaktorer som kan ha direkte eller indirekte betydning for barn og unges gjengdeltakelse. For å styrke kunnskaper rundt hvilke beskyttelsesfaktorer som kan bidra til å forebygge gjengmedlemskap, er det behov for ytterligere forskning på dette feltet. Videre vil det være interessant å studere nærmere hvilke beskyttelsesfaktorer som kan knyttes direkte til unges attraksjon til gjengdeltakelse. Videre er det behov for mer forskning på hvordan attraksjon til kriminelle gjenger styres av forhold utenfor domeneene individ, familie, skole og nabolag. Det vil være interessant å studere andre samfunnsmessige forhold, for eksempel hvordan politiske beslutninger påvirker barn og unges attraksjon til kriminelle miljøer. Det kan tenkes at et bredt spekter av forskning med ulike innfallsvinkler til temaet vil kunne gi innsikt i en rekke ulike forhold som kan påvirke gjengdeltakelse blant barn og unge. Denne kunnskapen er viktig fordi den kan bidra til å øke kunnskapsgrunnlaget for det forebyggende arbeidet mot de voksende kriminelle gjengene.

Litteraturliste

ALLEA. (2019). *Europeiske retningslinjer for forskningsintegritet*. All European Academies.

https://www.allea.org/wp-content/uploads/2019/01/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2019_Norwegian.pdf

Aven, T., Røed, W. & Wiencke, H. S. (2017). *Risikoanalyse. Prinsipper og metoder, med anvendelser* (2. utg.). Universitetsforlaget.

Aveyard, H. (2019). *Doing a literature review in health and social care : a practical guide* (4.th ed.). Open University Press/ McGraw- Hill Education.

Aveyard, H. (2023). *Doing a literature review in health and social care : a practical guide* (5th ed.). McGraw-Hill Education.

Barnekonvensjonen. (1989). *Konvensjon om barnets rettigheter* (20-11-1989). Regjeringen.

https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf

Bettany-Saltikov, J., & McSherry, R. (2016). *How to do a systematic literature review in nursing : a step-by-step guide* (2nd ed., pp. XV, 229). Open University Press.

Bjørgero, T. (2015). *Forebygging av kriminalitet*. Universitetsforlaget.

Bjørgero, T. (2016). *Preventing Crime: A Holistic Approach* (1st ed. 2016.). Palgrave Macmillan UK : Imprint: Palgrave Macmillan.

Bradshaw, C. P., & Waasdorp, T. E. (2009). Measuring and changing a “culture of bullying.” *School Psychology Review*, 38, 356–361.

Brækstad, P. og Kristensen, T. F. (2023, 19. september). *Voldsbølge blant unge kriminelle i Sverige: – Aldri vært så ille som nå*. VG.

<https://www.vg.no/nyheter/utenriks/i/Q7kwmA/sverige-stadig-yngre-barn-begaar- alvorlig-kriminalitet-ifoelge-svensk-politistjef>

- Brå. (2023: 13). *Barn och unga i kriminella nätverk. En studie av inträde, brott, villkor och utträde* (Rapport 2023: 13). Brottsförebyggande rådet.
https://bra.se/download/18.5b53d7018b6ae31d242030/1705409912071/2023_13-Barn-och-unga-i-kriminella-natverk.pdf
- Carbone-Lopez, K., Esbensen, F.-A., & Brick, B. (2010). The correlates and consequences of peer victimization: Gender differences in direct and indirect forms of bullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 8, 332–350.
- Decker, S. H., Pyrooz, D., & Densley, J. A. (2022). *On Gangs* (1st ed.). Temple University Press.
- De Vito, K. (2020). Seeking a secure base: Gangs as attachment figures. *Qualitative Social Work : QSW : Research and Practice*, 19(4), 754–769.
<https://doi.org/10.1177/1473325019852659>
- Dysthe, O., Hoel, T. L., & Hertzberg, F. (2010). *Skrive for å lære : skrivning i høyere utdanning* (2. utg.). Abstrakt.
- Finn-Aage Esbensen, Dana Peterson, Terrance J. Taylor, & Adrienne Freng. (2009). Similarities and Differences in Risk Factors for Violent Offending and Gang Membership. *Australian & New Zealand Journal of Criminology*, 42(3), 310–335.
- Forskningsetikkloven. (2017). *Lov om organisering av forskningsetisk arbeid* (LOV-2017-04-28-23). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2017-04-28-23>
- Goldman, L., Giles, H., & Hogg, M. A. (2014). Going to extremes: Social identity and communication processes associated with gang membership. *Group Processes & Intergroup Relations*, 17(6), 813–832. <https://doi.org/10.1177/1368430214524289>
- Grønmo, S. (2016). *Samfunnsvitenskapelige metoder* (2. utg.). Fagbokforlaget.
- Halvorsen, K. (2008). *Å forske på samfunnet: en innføring i samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg.). Cappelen Akademisk Forlag.

- Howell, J. C., & Egley Jr., A. (2005). Moving Risk Factors into Developmental Theories of Gang Membership. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 3(4), 334–354.
<https://doi.org/10.1177/1541204005278679>
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 6. utgave. Abstrakt forlag.
- Justis- og beredskapsdepartementet. (2013). Handlingsplan for forebygging av kriminalitet (2013–2016). Oslo: Justis- og beredskapsdepartementet.
- Kjellén, U., & Albrechtsen, E. (2017). *Prevention of accidents and unwanted occurrences : theory, methods, and tools in safety management* (Second edition.). CRC Press.
- Knudsen, O. F. (2020). Industriland. <https://snl.no/industriland>
- Kunnskapsdepartementet. (2007). Forebyggende innsats for barn og unge (Q-16/2007). Barne- og likestillingsdepartementet.
https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/barnogungdom/forbeyggende_run_dskriv_q-16-2007.pdf
- Kvello, Øyvind. (2015). Barn i risiko : skadelige omsorgssituasjoner (2. utg., p. 576). Gyldendal Akademisk.
- Lachman, P., Roman, C. G., & Cahill, M. (2013). Assessing Youth Motivations for Joining a Peer Group as Risk Factors for Delinquent and Gang Behavior. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 11(3), 212–229. <https://doi.org/10.1177/1541204012461510>
- Lidén, H., & Sandbæk, M. L. (2009). *Ungdomsgjenger - En kunnskapsstatus*.
- Lynggaard, K. (2012). Dokumentanalyse. I S.Brinkmann & L. Tanggaard (Red.), *Kvalitative metoder – Empiri og teoriutvikling*. Gyldendal Akademisk.
- Lösel, Friedrich, PhD, & Farrington, David P., PhD. (2012). Direct Protective and Buffering Protective Factors in the Development of Youth Violence. *American Journal of Preventive Medicine*, 43(2), S8–S23. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2012.04.029>

- McDaniel, D. D. (2012). Risk and protective factors associated with gang affiliation among high-risk youth: a public health approach. *Injury Prevention*, 18(4), 253–258.
<https://doi.org/10.1136/injuryprev-2011-040083>
- NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap og humaniora*. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH).
<https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/hum-sam/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora/>
- Nettavisen, (2024, 2. januar). *Da barnesoldatene kom til Sverige*. Nettavisen.
<https://www.nettavisen.no/nyheter/da-barnesoldatene-kom-til-sverige/s/5-95-1553347>
- O'Brien, K., Daffern, M., Chu, C. M., & Thomas, S. D. (2013). Youth gang affiliation, violence, and criminal activities: A review of motivational, risk, and protective factors. *Aggression and Violent Behavior*, 18(4), 417–425.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2013.05.001>
- Persson, M. (2021). *Hvordan skrive en litteraturgjennomgang? : en praktisk guide*. Universitetsforlaget.
- Polisen (2024). *Lägesbild över aktiva gängkriminella i Sverige*. Regeringsuppdrag. Rapport Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen, februari 2024.
<https://polisen.se/siteassets/dokument/regeringsuppdrag/lagesbild-over-aktiva-gangkriminella-i-sverige-.pdf/download/?v=f8edd8d100b188a6937b44efc91a30ea>
- Raby, C., & Jones, F. (2016). Identifying risks for male street gang affiliation: a systematic review and narrative synthesis. *The Journal of Forensic Psychiatry & Psychology*, 27(5), 601–644. <https://doi.org/10.1080/14789949.2016.1195005>
- Regjeringen. (2015, 7. april). Risiko- og beskyttelsesfaktorer.
<https://www.regjeringen.no/no/sub/radikalisering/veileder/risiko--og-beskyttelsesfaktorer/id2398414/>

Regjeringen. (2022, 21. november). FNs konvensjon om barnets rettigheter.

<https://www.regjeringen.no/no/tema/familie-og-barn/innsiktsartikler/fns-barnekonvensjon/fns-konvensjon-om-barnets-rettigheter/id2511390/>

Ridley, D. (2012). *The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students* (2. Utg.). Sage Publications.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54–67.

<https://doi.org/10.1006/ceps.1999.1020>

Shelley, W. W., & Peterson, D. (2019). “Sticks and Stones May Break My Bones, But Bullying Will Get Me Bangin’”: Bullying Involvement and Adolescent Gang Joining. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 17(4), 385–412.

<https://doi.org/10.1177/1541204018809841>

Skardhamar, T. (2017). Lovbrytere. I Lomell, H. & Skilbrei, M (red.), *Kriminologi* (Kapittel 4, s. 82-98.) Oslo: Universitetsforlaget.

Skilbrei, M.-L. (2023). *Kvalitative metoder : planlegging, gjennomføring og etisk refleksjon* (2. utgave.). Fagbokforlaget.

Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse – en innføring i kvalitative metoder* (5. utg.). Fagbokforlaget.

Thornberry, T. P., Krohn, M. D., Lizotte, A. J., Smith, C. A., & Tobin, K. (2003). *Gangs and delinquency in developmental perspective*. New York: Cambridge University Press.

Thornberry, T. P., Lizotte, A. J., Krohn, M. D., Smith, C. A., & Porter, P. K. (2003). Causes and consequences of delinquency: Findings from the Rochester Youth Development Study. In T. P. Thornberry & M. D. Krohn (Eds.), *Taking stock of delinquency: An overview of findings from contemporary longitudinal studies* (pp. 11-46). New York: Kluwer Academic/Plenum.

- Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg.). Gyldendal akademisk.
- United Nations Treaty Collection. (1989, 20. november). *CHAPTER IV. HUMAN RIGHTS*.
11. *Convention on the Rights of the Child*. United Nations.
- https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=IV-11&chapter=4&clang=_en
- Utdanningsforskning. (2016). *Hva er en fagfelleverdert artikkel?*
- <https://utdanningsforskning.no/artikler/2016/hva-er-fagfelleverdert-artikkel/>
- Van Gemert, F., Peterson, D., & Lien, I.-L. (2008). Street Gangs, Migration and Ethnicity (1st ed.). Willan. <https://doi.org/10.4324/9781843925453>
- White, R., & Mason, R. (2012). Bullying and gangs. *International Journal of Adolescent Medical Health*, 24, 57–62.
- Wortley, S. & Tanner, J. (2008). Respect, friendship, and racial injustice: justifying gang membership in a Canadian city. I Lien, Inger-Lise; van Gemert, Frank; Peterson, Dana. (2008). Respect, friendship, and racial injustice: justifying gang membership in a Canadian city. In *Street Gangs, Migration and Ethnicity* (pp. 192-208). Willan.
- <https://doi.org/10.4324/9781843925453-22>
- Wu, J., Hu, X., & Orrick, E. A. (2022). The Relationship between Motivations for Joining Gangs and Violent Offending: A Preliminary Test on Self-Determination Theory. *Victims & Offenders*, 17(3), 335–349.
- <https://doi.org/10.1080/15564886.2021.1898508>
- Young, T., Fitzgibbon, W., & Silverstone, D. (2014). A Question of Family? Youth and Gangs. *Youth Justice*, 14(2), 171–185. <https://doi.org/10.1177/1473225414537569>